

Załącznik II część B Rozporządzenia 2019/2072, zmienionego Rozporządzeniem 2021/2285

agrofagi kwarantannowe, których występowanie stwierdzono na terytorium Unii

SPIS TREŚCI

A. BAKTERIE	2
<i>Clavibacter sepedonicus</i> (bakterioza pierścieniowa ziemniaka)	2
<i>Ralstonia solanacearum</i> (śluzak)	7
<i>Xylella fastidiosa</i> (choroba Pierce'a)	13
B. GRZYBY I LĘGNIOWCE	19
<i>Ceratocystis platani</i> (rak platana)	19
<i>Fusarium circinatum</i> (rak sosny)	23
<i>Geosmithia morbida</i>	29
<i>Synchytrium endobioticum</i> (rak ziemniaka)	33
C. OWADY I ROZTOCZA	36
<i>Aleurocanthus spiniferus</i>	36
<i>Anoplophora chinensis</i>	39
<i>Anoplophora glabripennis</i>	43
<i>Aromia bungii</i>	47
<i>Pityophtorus juglandis</i>	51
<i>Popillia japonica</i> (popilia japońska)	56
<i>Toxoptera citricida</i>	60
<i>Trioza ertytreae</i>	63

D. MIĘCZAKI	66
<i>Pomacea</i> spp.	66
E. NICIENIE	70
<i>Bursaphelenchus xylophilus</i> (węgorzek sosnowiec)	70
<i>Globodera pallida</i> (mątwik agresywny); <i>Globodera rostochiensis</i> (mątwik ziemniaczany)	75
<i>Meloidogyne chitwoodi</i> (guzak amerykański); <i>Meloidogyne fallax</i> (guzak holenderski).....	79
F. WIRUSY, WIROIDY I FITOPLAZMY	84
Fitoplazma żółtaczki winorośli typu <i>Flavescence dorée</i> (ang. Grapevine flavescence dorée phytoplasma)	84
Wirus kędzierzawki liści pomidora z New Delhi (ang. Tomato leaf curl New Delhi virus)	88

A. BAKTERIE

Agrofag kwarantannowy	<i>Clavibacter sepedonicus</i> (bakterioza pierścieniowa ziemniaka)
Rośliny żywicielskie	ziemniak (<i>Solanum tuberosum</i>), pomidor (<i>Solanum lycopersicum</i>), psiankowate (<i>Solanaceae</i>) dziko rosnące oraz burak (<i>Beta vulgaris</i>);
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywany)	bakteria wykrywana stosunkowo często na ziemniakach: plantacje nasienne, uprawy towarów oraz partie sadzeniaków oraz ziemniaków konsumpcyjnych i przemysłowych w przechowalniach; występuje na wszystkich kontynentach oprócz Afryki i Antarktydy; może być przeniesiony z bulwami ziemniaka;

Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich oraz nasilenie występowania;
Lustracje wizualne	objawy porażenia	<p>na roślinach: więdnienie listków od brzegów; usychanie, zwijanie się i zwisanie listków na łodygach; więdnienie łodyg (przy bardzo silnym porażeniu), postępujące od dołu ku górze więdnienie listków tylko z jednej strony łodygi lub tylko z jednej strony liścia, chlorozy między żyłkami liści i nekrozy brzeżne łyżeczkowato zwijających się listków;</p> <p>na bulwach: porażenie często przebiega bezobjawowo; o ile jest widoczne porażenie jawne, ma ono postać przebarwień i nekrozy wiązek przewodzących rozpoczynających się od części przystolonowej, wydostawania się serowatego, kremowego, bezwonnego śluzu bakteryjnego z wiązek przewodzących bulwy po jej ściśnięciu oraz oddzielania się pierścienia wiązek przewodzących od tkanek wewnętrznych;</p>
	terminy kontroli objawów	<p>na roślinach: sezon wegetacji;</p> <p>na bulwach: w czasie przechowywania, zwłaszcza wiosną;</p>
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		<p>w uprawach roślin: sezon wegetacji;</p> <p>w przechowalniach, miejscach pakowania ziemniaków, zakładach przetwórstwa ziemniaczanego: sadzeniaki (głównie na jesieni); ziemniaki konsumpcyjne i przemysłowe (cały rok);</p> <p>mikrośliny i mikrobulwy ziemniaka (in vitro) : cały rok;</p>

<p>Fotografie objawów porażenia</p>	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> </div> <p><i>Clavibacter sepedonicus</i>: objawy na roślinie ziemniaka: zaawansowany etap infekcji wykazujący wędnięcie, zwijanie się brzegów liści, cętkowanie i martwiczą tkankę (po lewej) oraz przekrój poprzeczny porażonej bulwy ziemniaka: przebarwienie pierścienia naczyniowego i sąsiedniej tkanki, wydzielina bakteryjna po prawej . dzięki uprzejmości : JD Janse - Plant Protection Service, Wageningen, Holandia (po lewej) oraz Central Science Laboratory, Harpenden (Wielka Brytania) (po prawej) https://gd.eppo.int/taxon/CORBSE/photos</p>
<p>Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga.</p> <p><i>Uwaga:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Używać do nasadzeń sadzeniaków ziemniaka oraz mikroroślin i mikrobulw ziemniaka przeznaczonych do upraw in vitro zaopatrzonych w paszport roślin. Systematycznie odnawiać materiały nasadzeniowe używane w gospodarstwach w ramach samozaopatrzenia i zgłaszać je do badania przez Inspekcję. Nie sadzić bulw z partii porażonych lub podejrzanych o porażenie. 2. Nie stosować krojenia bulw ziemniaków używanych do nasadzeń. 3. Stosować właściwy płodozmian z uprawą roślin nieżywielskich <i>C. sepedonicus</i>. Zalecana przerwa w uprawie roślin żywicielskich to 4 lata. 4. Oddzielać produkcję materiałów hodowlanych i sadzeniaków ziemniaka od innych ziemniaków. 5. Organizować w gospodarstwach oddzielne miejsca produkcji. 6. Oddzielnie składować poszczególne partie ziemniaków.

<p><i>przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>• w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami</i> 	<ol style="list-style-type: none"> Na polach przeznaczonych pod uprawę ziemniaków, zwalczać samosiewy ziemniaka i chwastów psiankowatych. Unikać uprawiania ziemniaków na polach okresowo zalewanych. Nie dopuszczać do nadmiernego skiełkowania bulw ziemniaków. Unikać mechanicznego zwalczania chwastów na plantacjach na cele nasienne. Wyeliminować kopcowanie ziemniaków, zwłaszcza sadzeniaków ziemniaka. Unikać używania sprzętu i maszyn rolniczych w różnych miejscach produkcji, w szczególności bez ich wcześniejszego oczyszczenia i odkażenia przy użyciu zarejestrowanych środków chemicznych o działaniu bakteriobójczym lub pary wodnej o minimalnej temperaturze 82° C przez 5 minut. Stosować do przechowywania ziemniaków nowe lub oczyszczone i odkażone opakowania. Stosować czyszczenie i dezynfekcję narzędzi, urządzeń do sortowania i przerobu ziemniaków, środków transportu, obuwia, magazynów, miejsc sortowania i przerobu ziemniaków oraz innych przedmiotów – zabiegi te najlepiej wykonywać każdorazowo po ich użyciu/wykorzystaniu pomiędzy różnymi partiami ziemniaka, bezwzględnie pomiędzy polami; zabiegi przeprowadzać przy użyciu zarejestrowanych środków chemicznych o działaniu bakteriobójczym lub pary wodnej o minimalnej temperaturze 82° C przez 5 minut. Stosować dezynfekcję i wymianę wody po myciu każdej partii ziemniaków konsumpcyjnych. Minimalizować przejazdy maszynami przez plantację. Przeprowadzać zbiór, sortowanie i przerób ziemniaków w sposób minimalizujący uszkodzenie bulw. Prowadzić bezpieczną utylizację wszelkich odpadów ziemniaków i odpadów produkcyjnych/przetwórczych w sposób gwarantujący nierozprzestrzenienie się bakterii <i>C. sepedonicus</i>, np. przez parowanie i przeznaczanie na paszę dla zwierząt i unikać składowania takich odpadów w pobliżu miejsc przetwórstwa ziemniaków. W firmach hodowlano-nasiennych zwrócić szczególną uwagę na produkcję zdrowego materiału sadzeniakowego. Bezwzględnie stosować zasady higieny i zalecenia podane w punktach 1-18. W firmach tych wydzielić oddzielne strefy, gdzie prowadzone są oddzielne
---	---

	<p>czynności. Należy ograniczyć przechodzenie z jednej strefy do drugiej, połączone ze zmianą odzieży i obuwia.</p> <p>20. Regularnie prowadzić lustracje upraw ziemniaka. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).</p>
--	--

Agrofag kwarantannowy		<i>Ralstonia solanacearum</i> (śluzak)
Rośliny żywicielskie		ziemniak (<i>Solanum tuberosum</i>), pomidor (<i>Solanum lycopersicum</i>), psiankowate (<i>Solanaceae</i>) dziko rosnące, na anturium występuje filotyp II bakterii;
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		bakteria wykrywana stosunkowo rzadko na ziemniakach krajowych (innych niż sadzeniaki) i roślinach pomidora oraz przechwytywana w ziemniakach konsumpcyjnych z importu; na anturium jak dotąd nie stwierdzana ani przechwytywana; występuje na wszystkich kontynentach oprócz Antarktydy; może być przeniesiony przede wszystkim z bulwami ziemniaka, a ponadto z roślinami pomidora i anturium do sadzenia;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy porażenia	<p>na roślinach ziemniaka: wędnięcie roślin postępujące od wierzchołka ku dołowi rośliny; przy silnym porażeniu liście wędną gwałtownie, prawie nie zmieniając zabarwienia.; na łodygach młodych roślin widoczne są przeświecające przez skórkę ciemne wąskie smugi, odpowiadające przebarwionym wiązkom przewodzącym, a z porażonych wiązek po przekrojeniu łodygi może wyciekać mlecznobiały śluz bakteryjny;</p> <p>na bulwach ziemniaka: szarawo-brązowe przebarwienia powierzchni bulwy w pobliżu oczek i w miejscu łączenia bulwy ze stolonem, wyciek szarawobiałego śluzu z oczek lub stolonów, brązowe przebarwienie i późniejsze zamieranie tkanki przewodzącej – widoczne po przekrojeniu bulwy w pobliżu stolonu; wyciek śluzu bakteryjnego z pierścienia wiązek przewodzących bulwy; obumieranie tkanek, gnicie bulw;</p> <p>na roślinach pomidora: najmłodsze liście są wiotkie, szybko może nastąpić wędnięcie całej rośliny, jeśli warunki środowiskowe są sprzyjające dla patogena; w mniej sprzyjających</p>

		<p>warunkach choroba rozwija się wolniej i może wystąpić karłowatość roślin; naczyniowe tkanki łodygi wykazują brązowe przebarwienie;</p> <p>na roślinach anturium: na dolnej stronie liści notuje się nasączone wodą uszkodzenia (zranienia), które z czasem stają się nekrotyczne z tłustymi brzegami; kiedy choroba przyjmuje charakter systemiczny; uszkodzenia te rozprzestrzeniają wzdłuż głównych i bocznych żyłek liści; przy infekcjach zewnętrznych, przy infekcjach z zewnątrz, gdy patogen rozprzestrzenia się przez wodę, bakterie mogą przenikać do np. do szparek; doprowadza to do żółknięcia liści, gnicia łodyg z obfitym wyciekaniem śluzu bakteryjnego, a z czasem dochodzi do obumierania roślin;</p>
	terminy kontroli objawów	<p>na roślinach : sezon wegetacji;</p> <p>na bulwach: sezon wegetacji i w czasie przechowywania;</p>
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		<p>w uprawach roślin: bulwy ziemniaka, rośliny pomidora oraz rośliny anturium i ich pędy z liśćmi, przede wszystkim w odniesieniu do materiału pochodzącego z Holandii, Niemiec i państw afrykańskich, bakteria występuje na anturium - w sezonie wegetacji;</p> <p>w przechowalniach , miejscach pakowania ziemniaków, zakładach przetwórstwa ziemniaczanego: sadzeniaki (głównie na jesieni) ; ziemniaki konsumpcyjne i przemysłowe (cały rok);</p> <p>mikrośliny i mikrobulwy ziemniaka (in vitro): cały rok;</p> <p>rośliny psianek (Solanum sp.) dziko rosnących: sezon wegetacji;</p> <p>wody powierzchniowe, ścieki, odpady płynne: cały rok;</p>

Fotografie objawów porażenia

Ralstonia solanacearum: przekrój przez porażony pęd ziemniaka (po lewej) oraz przekroje poprzeczne porażonych bulw ziemniaka wykazujące brązowienie i martwicę pierścienia naczyniowego i bezpośrednio otaczających go tkanek (po prawej); fot. <https://www.koppert.pl/wyzwania/zwalczanie-chorob/sluzak-ziemniaka/> (po lewej) oraz <https://www.insectimages.org/browse/> (po prawej)

Objawy wywołane przez *Ralstonia solanacearum* na *Anthurium* spp.; dzięki uprzejmości Coranson-Beaudu i Wicker (Cirad, Francja); <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/epp.12454>

Roślina pomidora wędnąca w wyniku porażenia przez *Ralstonia solanacearum*; dzięki uprzejmości Jahn Elphinstone, Defra, Wielka Brytania; <https://gd.eppo.int/taxon/RALSSL/photos>

<p>Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga.</p> <p><i>Uwaga:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</i> <i>w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Używać sadzeniaków ziemniaka, mikroroślin i mikrobulw ziemniaka przeznaczonych do upraw in vitro oraz roślin pomidora i roślin anturium zaopatrzonych w paszport roślin. Systematycznie odnawiać materiały nasadzeniowe używane w gospodarstwach w ramach samozaopatrzenia i zgłaszać je do badania przez Inspekcję. Nie sadzić bulw z partii porażonych lub podejrzanych o porażenie. 2. Nie stosować krojenia bulw ziemniaków używanych do nasadzeń. 3. Stosować właściwy płodozmian z uprawą roślin nieżywielskich <i>R. solanacearum</i>. Zalecana przerwa w uprawie roślin żywicielskich to 4 lata. 4. Oddzielać produkcję materiałów hodowlanych i sadzeniaków ziemniaka od innych ziemniaków. 5. Organizować w gospodarstwach oddzielne miejsca produkcji. 6. Oddzielnie składować poszczególne partie ziemniaków. 7. Na polach przeznaczonych pod uprawę ziemniaków zwalczać samosiewy ziemniaka i chwastów psiankowatych. 8. Unikać uprawiania ziemniaków na polach okresowo zalewanych. Wykorzystywać do zabiegów (nawadniania/zraszania/opryskiwania roślin) wody wolne od bakterii (systematyczne ich badanie i bezwzględne niestosowanie wód porażonych lub podejrzanych o porażenie). 9. Nie dopuszczać do nadmiernego skiełkowania bulw ziemniaków. 10. Unikać mechanicznego zwalczania chwastów na plantacjach na cele nasienne ziemniaka. 11. Wyeliminować kopcowanie ziemniaków, zwłaszcza sadzeniaków ziemniaka. 12. Unikać używania sprzętu i maszyn rolniczych w różnych miejscach produkcji, w szczególności bez ich wcześniejszego oczyszczenia i odkażenia przy użyciu zarejestrowanych środków chemicznych o działaniu bakteriobójczym lub pary wodnej o minimalnej temperaturze 82°C przez 5 minut. 13. Stosować do przechowywania ziemniaków nowe lub oczyszczone i odkażone opakowania. 14. Stosować czyszczenie i dezynfekcję narzędzi, urządzeń do sortowania i przerobu ziemniaków, środków transportu, obuwia, magazynów, miejsc sortowania i przerobu ziemniaków oraz innych przedmiotów – zabiegi te najlepiej wykonywać każdorazowo po ich użyciu/wykorzystaniu pomiędzy różnymi partiami ziemniaka, bezwzględnie pomiędzy polami; zabiegi przeprowadzać przy użyciu zarejestrowanych środków chemicznych o działaniu bakteriobójczym lub pary wodnej o minimalnej temperaturze 82°C przez 5 minut.
--	--

	15. Stosować dezynfekcję i wymianę wody po myciu każdej partii ziemniaków konsumpcyjnych. 16. Minimalizować przejazdy maszynami przez plantację. 17. Przeprowadzać zbiór, sortowanie i przerób ziemniaków w sposób minimalizujący uszkodzenie bulw. 18. Prowadzić bezpieczną utylizację wszelkich odpadów ziemniaków i odpadów produkcyjnych/przetwórczych w sposób gwarantujący nierozprzestrzenianie się bakterii <i>R. solanacearum</i>, np. przez parowanie i przeznaczanie na paszę dla zwierząt i unikać składowania takich odpadów w pobliżu miejsc przetwórstwa ziemniaków. 21. W firmach hodowlano-nasiennych zwracać szczególną uwagę na produkcję zdrowego materiału sadzeniakowego. Bezwzględnie stosować zasady higieny i zalecenia podane w punktach 1-18. W firmach tych wydzielić oddzielne strefy, gdzie prowadzone są oddzielne czynności. Należy ograniczać przechodzenie z jednej strefy do drugiej, połączone ze zmianą odzieży i obuwia. 19. Niszczyć przez spalenie wszelkie odpady powstałe po produkcji roślin pomidora i anturium. 20. Stosować mycie i dezynfekowanie sprzętu/narzędzi używanego do uprawy i pielęgnacji roślin pomidora i anturium. 21. Oczyszczać obuwie z gleby przed wejściem do szklarni (maty dezynfekcyjne) 22. Regularnie prowadzić lustracje upraw ziemniaka, pomidora i anturium. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).

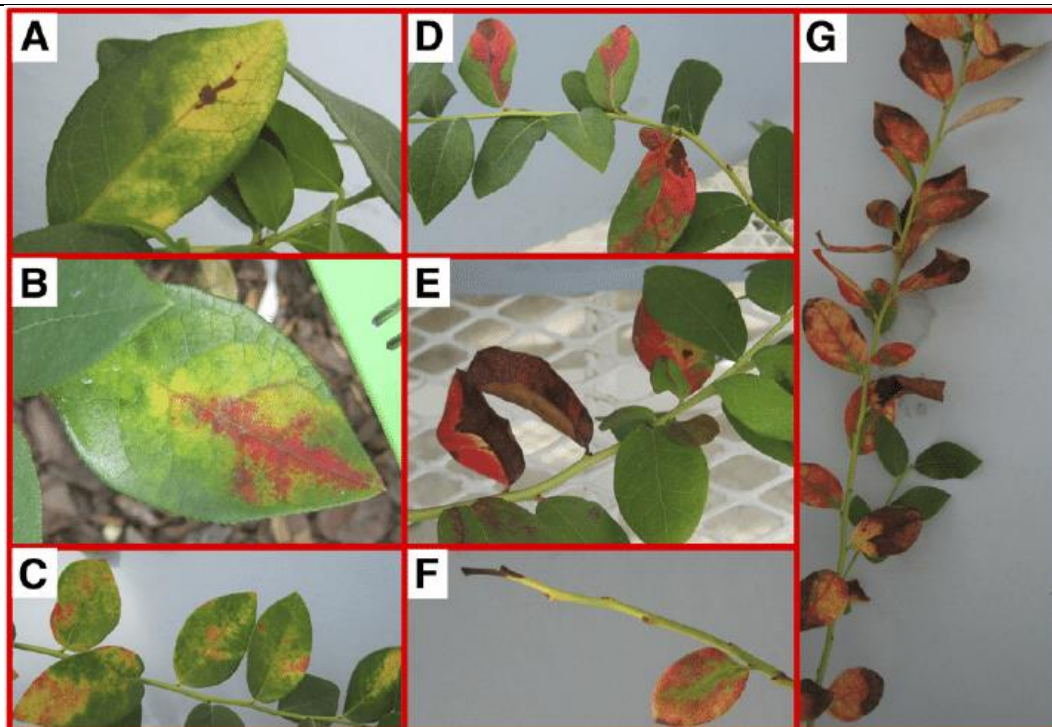
Agrofag kwarantannowy		<i>Xylella fastidiosa</i> (choroba Pierce'a)
Rośliny żywicielskie		<p>polifag porażający wiele gatunków zdrewniałych roślin liściastych, spośród których szczególne znaczenie gospodarcze dla Polski mają: winorośl (<i>Vitis vinifera</i>, <i>V. labrusca</i>, <i>V. riparia</i>) i brzoskwinia (<i>P. persica</i>), a ponadto grusza azjatycka (<i>Pyrus pyrifolia</i>), borówka wysoka (<i>Vaccinium corymbosum</i>), <i>Vaccinium virgatum</i>, śliwa japońska (<i>Prunus salicina</i>), śliwa domowa (<i>Prunus domestica</i>), wiśnia (<i>Prunus cerasifera</i>), czereśnia (<i>Prunus avium</i>), oleander (<i>Nerium oleander</i>), jawor amerykański (<i>Platanus occidentalis</i>), amerykański wiąz biały (<i>Ulmus americana</i>), ambrowiec balsamiczny (<i>Liquidambar styraciflua</i>), dęby (<i>Quercus</i> spp.), klon czerwony (<i>Acer rubrum</i>) i morwa czerwona (<i>Morus rubra</i>);</p> <p>szczegółowy wykaz roślin podatnych na patogena, na których podlega on obowiązkowi zwalczania znajduje się w aktualnych aktach prawnych UE</p>
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju ani nie przechwytywane w materiale z importu; występuje w Ameryce Północnej, Środkowej i Południowej, Azji (Iran, Izrael, Tajwan), a spośród krajów Europejskich w Hiszpanii, Francji, Portugalii i Włoszech; może być przeniesiony z roślinami do sadzenia oraz ciętymi gałęziami gatunków żywicielskich;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy porażenia	na roślinach: patogen może występować bezobjawowo, a najczęstsze objawy chorobowe to: chlorozy, więdnienie, zasychanie i oparzeliny liści (głównie wierzchołkowych) oraz zamieranie całych roślin; ponadto na roślinach mogą znajdować się wektory owadzie – pluskwiaki cykadokształtne (<i>Cicadomorpha</i>), których osobniki dorosłe osiągają, w zależności od gatunku, 3-22 mm, a ich zabarwienie jest od jasnego do ciemnego, w zależności od gatunku; głowa szeroka,

		trójkątna; oczy duże, boki ciała zwykle równoległe, powiększone tylne odnóża o spłaszczonych goleniach z rzędami kolców pozwalają im wykonywać dalekie skoki; larwy niektórych gatunków wytwarzają pianistą wydzielinę ochronną widoczną na roślinach, która powstaje w wyniku wdmuchiwania powietrza w ich odchody, co pozwala łatwiej zauważyć ich występowanie na roślinie; kwarantannowe gatunki cykadokształtnych wymienione w rozporządzeniu wykonawczym 2021/2285, cz. A, pkt. 23;
	terminy kontroli objawów	w uprawach roślin, punktach obrotu materiałem roślinnym, parkach, ogrodach, zieleni publicznej: – w sezonie wegetacji (od wiosny do jesieni);
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		w uprawach roślin, punktach obrotu materiałem roślinnym, parkach, ogrodach, zieleni publicznej, ogródkach działkowych: pobieranie roślin oraz ulistnionych gałęzi oraz odławianie wektorów owadzych – w sezonie wegetacji (od wiosny do jesieni), a w przypadku roślin tropikalnych (np. kawy) przez cały rok;

Fotografie objawów porażenia

Nekrozy na liściach oleandra (*Nerium oleander*) porażonego przez *Xylella fastidiosa* ; dzięki uprzejmości. Donato Boscia, <https://gd.eppo.int/>

Objawy obserwowane u borówki odmiany „Rebel” zakażonej przez *Xylella fastidiosa* po zaszczepieniu:

A i B, wczesne stadia martwicy żyłek i przebarwienia; C, przebarwienia liści rozszerzających się; D i E, wczesne stadia przypalania liści i ogonków; F, żółknięcie pędu późnego i zamieranie końcówek;

G, późne stadia ciężkiego przypalania liści; https://www.researchgate.net/figure/Symptoms-observed-in-Xylella-fastidiosa-infected-Rebel-blueberry-after-inoculation-A_fig1_273150572

<p>Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga</p> <p>Uwaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</i> • <i>w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Do nasadzeń stosować rośliny do sadzenia gatunków żywicielskich zaopatrzone w paszport roślin. 2. W przypadku sprowadzania roślin z gatunków żywicielskich pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia bakterii (Ameryka Północna, Ameryka Środkowa, Ameryka Południowa, Iran, Izrael, Tajwan a spośród krajów europejskich południe Włoch, Hiszpania, Francja i Portugalia), korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin z gatunków żywicielskich, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga. 3. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażanie podłoża. 4. Po przycince gałęzi roślin gatunków żywicielskich celowym byłoby niszczenie gałęzi i innych odpadów powstałych w trakcie tych czynności przez spalenie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów. 5. Powstałe po zabiegach pielęgnacyjnych rany korzystnie jest zabezpieczyć maścią ogrodniczą najlepiej z dodatkiem środków grzybobójczych. 6. W uprawach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. celowym byłoby usuwanie i niszczenie obumierających roślin z gatunków żywicielskich przez spalenie. 7. Regularnie prowadzić lustrację drzew z gatunków żywicielskich w uprawach, parkach, zieleni miejskiej, ogrodach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. na obecność pluskwiaków cykadokształtnych - wektorów bakterii, np. z użyciem czerpaka entomologicznego. W koniecznych przypadkach przeprowadzić zabiegi zwalczania tych owadów przy użyciu insektycydów zarejestrowanych do ich zwalczania.
--	---

	<p>8. Regularnie prowadzić lustrację drzew gatunków żywicielskich w szkółkach, parkach, zieleni miejskiej, ogrodach, punktach obrotu materiałem szkółkarskim itp. na obecność objawów wywołanych przez <i>X. fastidiosa</i>. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).</p>
--	--

B. GRZYBY I LĘGNIOWCE

Agrofag kwarantannowy		<i>Ceratocystis platani</i> (rak platana)
Rośliny żywicielskie		platany (<i>Platanus</i> spp.), a zwłaszcza platan klonolistny (<i>Platanus acerifolia</i>), platan zachodni (<i>P. occidentalis</i>) i platan wschodni (<i>P. orientalis</i>);
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywany)		nie wykrywany dotychczas na roślinach rosnących w Polsce ani drewnie krajowym oraz nie przechwytywany na materiale z importu; występuje w USA i kilku krajach europejskich (Albania, Armenia, Azerbejdżan, Francja, Grecja, Szwajcaria, Turcja i Włochy); może być przeniesiony z roślinami do sadzenia oraz drewnem platana
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki eko-klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy porażenia	na roślinach: pojawiają się objawy raka platana , które obejmują chlorozy liści, przerzedzanie się koron drzew, nekrotyczne przebarwienia kory i warstwy podkorowej oraz pęknięcie kory; porażone drzewa mogą obumierać w ciągu 2-5 lat;
	terminy kontroli objawów	na roślinach: sezon wegetacji;
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		w uprawach roślin, punktach obrotu materiałem roślinnym, parkach, ogrodach, zieleni miejskiej: materiał szkółkarski oraz rośliny nie przeznaczone do sadzenia, części roślin (np. gałęzie,) z objawami porażenia – sezon wegetacji; na drewnie: wycinki drewna - cały rok;

Fotografie objawów porażenia

Odpadanie kory u platana porażonego przez *C. platani* (po lewej); przebarwienie tkanki podkorowej drzewa platana porażonego przez patogena (w środku) oraz platany obumierające w wyniku porażenia (po prawej); dzięki uprzejmości A. Vigouroux - ENSA, Montpellier, Francja, <https://gd.eppo.int/taxon/CERAFP/photos> (po lewej), <https://www.zdravgozd.si/dat/dogodki/107.pdf> (w środku) oraz dzięki uprzejmości Maxime Guerin, Plante & Cité, Francja <https://gd.eppo.int/taxon/CERAFP/photos> (po prawej)

Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać

1. Do nasadzeń stosować rośliny platana zaopatrzone w paszport roślin .
2. Importować do UE oraz sprowadzać z innych państw członkowskich UE drewno platana wolne od *Ceratocystis platani* oraz opakowania drewniane wykonane z drewna platana poddane odpowiednim zabiegom, posiadające oznakowanie potwierdzające wykonanie

<p>występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga.</p> <p><i>Uwaga:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów), • w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami 	<p>tych zabiegów zgodne z Międzynarodowym Standardem ds. Środków Fitosanitarnych nr 15.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. W przypadku sprowadzania roślin platana pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia grzyba (USA, a spośród krajów europejskich Albania, Armenia, Azerbejdżan, Francja, Grecja, Szwajcaria, Turcja i Włochy) korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin platana, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga. 4. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażenie podłoża. 5. Po przycinie gałęzi roślin gatunków żywicielskich celowym byłoby niszczenie gałęzi i innych odpadów powstałych w trakcie tych czynności przez spalanie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów. 6. W szkółkach, punktach obrotu materiałem szkółkarskim itp. celowym byłoby usuwanie i niszczenie obumierających roślin platana przez spalanie 7. Powstałe po zabiegach pielęgnacyjnych rany korzystnie jest zabezpieczyć maścią ogrodniczą najlepiej z dodatkiem środków grzybobójczych. 8. Myć i dezynfekować sprzęt używany do pielęgnacji drzew z rodzaju <i>Platanus</i>. 9. Używać maszyn i urządzeń wyłącznie na terenie miejsca produkcji. 10. Unikać przywożenia gleby lub podłoża na teren miejsca produkcji z innych lokalizacji. 11. Czyścić obuwie z gleby nieznanego pochodzenia przed wejściem na teren szkółki. 12. Prowadzić regularnie lustracje drzew gatunków żywicielskich w szkółkach, parkach, zieleni miejskiej, ogrodach, punktach obrotu materiałem szkółkarskim itp. oraz drewna i opakowań drewnianych na obecność objawów wywołanych przez <i>C. platani</i>. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie
--	---

	najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
--	---

Agrofag kwarantanny		<i>Fusarium circinatum</i> (rak sosny)
Rośliny żywicielskie		sosny (<i>Pinus</i> spp.), w tym <i>Pinus contorta</i> (sosna wydmowa), <i>Pinus densiflora</i> (sosna gęstkwiatowa), <i>Pinus elliotii</i> (sosna Elliotta), <i>Pinus halepensis</i> (sosna alepska), <i>Pinus palustris</i> (sosna długo-igielna), <i>Pinus patula</i> , <i>Pinus pinaster</i> subsp. <i>escarena</i> (sosna nadmorska), <i>Pinus radiata</i> (sosna kalifornijska, sosna radiata), <i>Pinus strobus</i> (sosna wejmutka), <i>Pinus sylvestris</i> (sosna zwyczajna), <i>Pinus taeda</i> (sosna taede), <i>Pinus thunbergii</i> (sosna Thunberga) oraz dagleź zielona (<i>Pseudotsuga menziesii</i>);
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju ani nie przechwytywane w materiale z importu; występuje w USA, Brazylii, Chile, RPA, Japonii, Korei, a spośród krajów europejskich w Hiszpanii i Portugalii; może być przeniesiony wraz z materiałem szkółkarskim, nasionami, ciętymi gałęziami oraz drewnem sosny i daglezi, wliczając w to DMO;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy porażenia	<p>na roślinach: igły siewek żywicieli wykazują objawy zgorzeli, przebarwiają się na kolor czerwony, brązowy i zamierają, lub nawet obumierają całe siewki; na korzeniach drzewek w szkółkach występują brązowe przebarwienia i dezintegracja kory; na nadziemnych częściach drzew notuje się żółknięcie igieł, które następnie przebarwiają się na kolor czerwony i w końcu opadają oraz zamieranie gałęzi; przy silnej infekcji dochodzi do zamierania korony; na gałęziach głównych i bocznych, a nawet strzale, mogą pojawiać się raki, płaskie lub lekko zapadnięte, które czasami mogą obejmować duże powierzchnie tkanki korowej lub podkorowej, czemu towarzyszy intensywne wydzielanie się żywicy; usunięcie kory w miejscu wystąpienia raka okazuje podkorowe nekrozy z brązową tkanką wysyconą żywicą;</p> <p>na drewnie: nekroza podkorowa obserwowana pod rakiem spowodowanym przez <i>F. circinatum</i>;</p>

		<p>na nasionach: brak widocznych objawów porażenia;</p>
	<p>terminy kontroli objawów</p>	<p>na roślinach: sezon wegetacji, ale praktycznie cały rok,</p> <p>na drewnie: cały rok</p>
<p>Pobieranie prób (termin, materiał do prób)</p>		<p>w uprawach roślin, parkach, zieleni miejskiej, punktach obrotu materiałem roślinnym: materiał szkółkarski oraz rośliny nie przeznaczone do sadzenia, części roślin (np. gałęzie, kora) z objawami porażenia – sezon wegetacji; kluczowe jest pobranie próbek z tkanek położonych na granicy nekroz;</p> <p>na drewnie/DMO: wycinki drewna - cały rok;</p> <p>w przechowalni: próbki nasion – cały rok;</p>

Fotografie objawów porażenia

Obfity wysięk żywicy ze zrakowaceń spowodowany przez *Fusarium circinatum* na sośnie; (po lewej)
oraz zgorzel siewek sosny w szkółce spowodowana przez *Fusarium circinatum* (po prawej); dzięki uprzejmości J. Armengol i R. Loos, (po lewej) oraz E. Landeras (po prawej)
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/epp.12587>

Raki na gałęzi sosny powodowane przez *Fusarium circinatum*; dzięki uprzejmości J. Armengol;
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/epp.12587>

Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać

1. Do nasadzeń stosować rośliny oraz nasiona sosny i daglezji zaopatrzone w paszport roślin.
2. Importować do UE oraz sprowadzać z innych państw członkowskich UE drewno sosny i daglezji wolne od *Fusarium circinatum* oraz opakowania drewniane wykonane z drewna sosny i daglezji poddane odpowiednim zabiegom, posiadające oznakowanie

<p>występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga</p> <p><i>Uwaga:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów), • w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami 	<p>potwierdzające wykonanie tych zabiegów zgodne z Międzynarodowym Standardem ds. Środków Fitosanitarnych nr 15.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. W przypadku sprowadzania roślin sosny i daglezji pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia grzyba (USA, Brazylia, Chile, RPA, Japonia, Korea, a spośród krajów europejskich Hiszpania i Portugalia) oraz z innych rejonów kraju, korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin sosny i daglezji, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga. 4. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażanie podłoża. 5. Po przycince gałęzi roślin gatunków żywicielskich celowym byłoby niszczenie gałęzi i innych odpadów powstałych w trakcie tych czynności przez spalenie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów. 6. W uprawach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. celowym byłoby usuwanie i niszczenie obumierających roślin sosny i daglezji przez spalenie. 7. Powstałe po zabiegach pielęgnacyjnych rany korzystnie jest zabezpieczyć maścią ogrodniczą najlepiej z dodatkiem środków grzybobójczych. 8. Myć i dezynfekować sprzęt używany do pielęgnacji drzew z rodzaju <i>Pinus</i> i <i>Pseudotsuga</i>. 9. Używać maszyn i urządzeń wyłącznie na terenie miejsca produkcji. 10. Unikać przywożenia gleby lub podłoża na teren miejsca produkcji z innych lokalizacji. 11. Czyścić obuwie z gleby nieznanego pochodzenia przed wejściem na teren szkółki. 12. Regularnie prowadzić lustracje drzew gatunków żywicielskich w uprawach, parkach, zieleni miejskiej, ogrodach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. oraz drewna i opakowań drewnianych na obecność objawów wywołanych przez <i>F. circinatum</i>. W
---	---

	<p>przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).</p>
--	--

Agrofag kwarantanny		<i>Geosmithia morbida</i>
Rośliny żywicielskie		orzech (<i>Juglans</i> spp.), zwłaszcza orzech czarny (<i>Juglans nigra</i>), a ponadto orzech kalifornijski (<i>J. californica</i>), orzech hindsii (<i>J. hindsii</i>), mieszańce orzecha, takie jak <i>J. hindsii</i> x <i>J. regia</i> ; rzadziej orzech szary (<i>J. cinerea</i>), orzech włoski (<i>J. regia</i>), skrzydłorzech kaukaski (<i>Pterocarya fraxinifolia</i>), skrzydłorzech japoński (<i>Pterocarya rhoifolia</i>) i skrzydłorzech chiński (<i>Pterocarya stenoptera</i>);
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju ani nie przechwytywany w materiale z importu; występuje w USA i Włoszech; może być przeniesiony wraz z materiałem szkółkarskim, ciętymi gałęziami oraz drewnem orzecha, wliczając w to DMO;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy porażenia	na roślinach i drewnie: chloroza, a następnie brunatnienie i opadanie liści, więdnienie gałęzi oraz zamieranie całych konarów, począwszy od wierzchołkowej części drzew; wzmożony wzrost młodych pędów poniżej miejsca zamierania; tworzenie się bardzo licznych raków, od okrągłych do wydłużonych, na pniach i konarach, wokół miejsc żerowania wektora, kornika <i>Pityophthorus juglandis</i> ; po zdjęciu kory, widoczna jest nekrotyczna tkanka floemu oraz chodniki kornika; w wyniku zniszczenia tkanek pojawiają się duże ilości drobnych raków oraz nekroz, co w przeciągu 4–6 lat od infekcji prowadzi do całkowitego zamierania drzew.
	Terminy kontroli objawów	na roślinach: sezon wegetacji; na drewnie/DMO : cały rok;

<p>Pobieranie prób (termin, materiał do prób)</p>	<p>w uprawach roślin:, parkach, zieleni publicznej, punktach obrotu materiałem roślinnym: materiał szkółkarski oraz rośliny nie przeznaczone do sadzenia, części roślin (np. gałęzie, kora)z objawami porażenia – sezon wegetacji;</p> <p>na drewnie/DMO – wycinki drewna - cały rok;</p>
<p>Fotografie objawów porażenia</p>	<div data-bbox="819 497 1406 849" data-label="Image"> </div> <div data-bbox="1420 488 2029 849" data-label="Image"> </div> <p>Powierzchowne raki wywołane przez <i>Geosmithia morbida</i> na orzechu czarnym (<i>Juglans nigra</i>) (po lewej) oraz liczne raki wywołane przez <i>Geosmithia morbida</i> na <i>Juglans nigra</i>. (po prawej); dzięki uprzejmości prof. Lucio Montecchio, Università di Padova, Włochy, https://gd.eppo.int/taxon/GEOHMO/photos</p>

Liczne raki wywołane przez *Geosmithia morbida* na *Juglans nigra*; dzięki uprzejmości prof. Lucio Montecchio, Università di Padova, Włochy; <https://gd.eppo.int/taxon/GEOHMO/photos>

Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga

Uwaga:

- realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),
- w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki

1. Do nasadzeń stosować rośliny oraz nasiona orzecha i skrzydłorzecha zaopatrzone w paszport roślin.
2. Importować do UE oraz sprowadzać z innych państw członkowskich UE drewno orzecha i skrzydłorzecha wolne od *Geosmithia morbida* oraz opakowania drewniane wykonane z takiego drewna poddane odpowiednim zabiegom, posiadające oznakowanie potwierdzające wykonanie tych zabiegów zgodne z Międzynarodowym Standardem ds. Środków Fitosanitarnych nr 15.
3. W przypadku sprowadzania roślin orzecha i skrzydłorzecha pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia grzyba (USA, Włochy) oraz z innych rejonów kraju, korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin orzecha i skrzydłorzecha, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga.
4. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażanie podłoża.

<p><i>zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 5. Po przycince gałęzi roślin gatunków żywicielskich celem byłoby niszczenie gałęzi i innych odpadów powstałych w trakcie tych czynności przez spalenie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów. 6. W uprawach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. celem byłoby usuwanie i niszczenie obumierających roślin orzecha i skrzydłorzercha przez spalenie. 7. Powstałe po zabiegach pielęgnacyjnych rany celowo jest zabezpieczyć maścią ogrodniczą najlepiej z dodatkiem środków grzybobójczych. 8. Myć i dezynfekować sprzęt używany do pielęgnacji drzew z rodzajów <i>Juglans</i> i <i>Pterocarya</i>. 9. Używać maszyn i urządzeń wyłącznie na terenie miejsca produkcji. 10. Unikać przywożenia gleby lub podłoża na teren miejsca produkcji z innych lokalizacji. 11. Czyścić obuwie z gleby nieznanego pochodzenia przed wejściem na teren szkółki. 12. Regularnie prowadzić lustracje drzew gatunków żywicielskich w uprawach, parkach, zieleni miejskiej, ogrodach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. oraz drewna i opakowań drewnianych na obecność objawów wywołanych przez <i>G. morbida</i>. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
---	---

Agrofag kwarantanny		<i>Synchytrium endobioticum</i> (rak ziemniaka)
Rośliny żywicielskie		ziemniak (<i>Solanum tuberosum</i>);
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		stosunkowo rzadko występuje w Polsce, głównie w kilku powiatach województwa małopolskiego; występuje na wszystkich kontynentach oprócz Antarktydy, w tym w wielu krajach europejskich; może być przeniesiony przede wszystkim z bulwami ziemniaka oraz glebą;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy porażenia	<p>na roślinach: objawy porażenia widoczne są przede wszystkim na bulwach i stolonach, a w zasadzie nie występują one na nadziemnych częściach roślin; nie spotyka się ich natomiast na korzeniach; czasami porażeniu może ulec dolna część pędu oraz stykające się z glebą liście, w konsekwencji na pędach i w pachwinach liści tworzą się wtedy zielone, rakowate narośla, natomiast porażone liście ulegają silnemu zniekształceniu, grubieją i brunatnieją;</p> <p>na bulwach: na bulwach, w uprawie i przechowalni, w miejscach oczek tworzą się nieregularne, kalafiorowate narośla różnej wielkości (nawet kilka na jednej bulwie), które są początkowo jasne, następnie stopniowo ciemnieją i brunatnieją, a pod wpływem światła zmieniają zabarwienie na zielone; bardzo silnie porażona bulwa może być w całości przekształcona w rakowaty twór; objawy choroby w postaci rakowatych narośli mogą pojawiać się też na stolonach;</p>
	Terminy kontroli objawów	na roślinach: sezon wegetacji (od wiosny do jesieni);
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		w uprawach roślin: rośliny, bulwy, gleba – od wiosny do jesieni;

w przechowalniach: sadzeniaki (głównie na jesieni); ziemniaki konsumpcyjne i przemysłowe (cały rok);

Fotografia objawów porażenia

Roślina ziemniaka silnie zainfekowana przez *Synchytrium endobioticum* wykazująca żółtawe wyrośla na podziemnych bulwach i zielonkawe wyrośla na poziomie gleby; dzięki uprzejmości: HLB BV, Wijster. Holandia; <https://gd.eppo.int/taxon/SYNCEN/photos>

<p>Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga</p> <p><i>Uwaga:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów), • w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosować do sadzenia rośliny ziemniaka, w tym sadzeniaki, pochodzące z gruntów wolnych od <i>Synchytrium endobioticum</i>, zaopatrzone w paszport roślin. 2. Prowadzić uprawę ziemniaków na gruntach wolnych od <i>S. endobioticum</i>. 3. Stosować w uprawach ziemniaka, właściwy płodozmian z uprawą roślin nieżywicielskich <i>S. endobioticum</i>. 4. Uprawiać odmiany ziemniaka odporne na patotyp 1 (D1) oraz inne patotypy <i>S. endobioticum</i> występujące w Polsce. 5. Unikać uprawiania ziemniaków na polach okresowo zalewanych. 6. Niszczyć łąty ziemniaczane oraz zwalczać samosiewy ziemniaka na gruntach przeznaczonych pod uprawę. 7. Oddzielnie składować ziemniaki z różnych partii lub wyprodukowane na różnych polach. 8. Przed opuszczeniem danego pola oczyścić z przylegającej gleby, na jego skraju, narzędzia, maszyny rolnicze, koła pojazdów, obuwie. 9. Czyścić i dezynfekować miejsca przeznaczone do składowania ziemniaków, środki transportu ziemniaków, urządzenia przeznaczone do sortowania i przerobu ziemniaków, w sposób uniemożliwiający rozprzestrzenianie się <i>S. endobioticum</i>, np. przy użyciu pary wodnej o minimalnej temperaturze 82° C przez 5 minut lub zarejestrowanych środków do dezynfekcji chemiczne – zabiegi te najlepiej wykonywać każdorazowo po ich użyciu/wykorzystaniu pomiędzy różnymi partiami ziemniaka, bezwzględnie pomiędzy polami. 10. Stosować do przechowywania ziemniaków opakowania nowe lub poddane dezynfekcji. 11. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
---	---

C. OWADY I ROZTOCZA

Agrofag kwarantannowy		<i>Aleurocanthus spiniferus</i>
Rośliny żywicielskie		cytrusy (<i>Citrus</i> spp.) i inne rośliny zdrewniałe, spośród których w Polsce uprawia się grusze (<i>Pyrus</i> spp.), róże (<i>Rosa</i> spp.) i winorośl (<i>Vitis vinifera</i>);
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju ani nie przechwytywany w materiale z importu; występuje w USA, Meksyku, Ameryce Środkowej, Afryce, Azji (Bliski-Wschód, Iran, Indie, Daleki Wschód, Filipiny) a spośród krajów europejskich w Chorwacji, na Cyprze, w Czarnogórze, i Hiszpanii, we Francji, Grecji, na Malcie, w Portugalii, Turcji i Włoszech; może być przeniesiony wraz z materiałem szkółkarskim i ciętymi gałęziami gatunków żywicielskich;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		NIE - w uprawach gruntowych, ze względu na warunki klimatyczne (gatunek tropikalny) i brak upraw cytrusów; istnieje możliwość rozwoju szkodnika np. na cytrusach ozdobnych i różach uprawianych w szklarniach i hodowanych w domach, oraz pojawiania się krótkotrwałych populacji na gruszach, różach gruntowych i winorośli w sezonie wegetacyjnym; braku możliwości przetrzymywania w sezonie uprawy;
Lustracje wizualne	objawy zasiedlenia	na roślinach i owocach: występowanie po spodniej stronie liści oraz na owocach nieruchomych niedojrzałych stadiów rozwojowych szkodnika barwy czarnej (długość ok. 1 mm) i uskrzydłych osobników dorosłych barwy szaro niebieskiej (długość ok. 2 mm); pokrywanie się liści i owoców rosą miodową, na których rozwijają się grzyby czernidłowe doprowadzające do ich czernienia; silnie porażone liście mogą opadać;
	terminy kontroli objawów	na roślinach: sezon wegetacji; w przechowalniach: owoce - cały rok,

<p>Pobieranie prób (termin, materiał do prób)</p>	<p>w uprawach roślin i centrach ogrodniczych: rośliny i ich części(gałęzie, owoce) z objawami zasiedlenia i okazami szkodnika – sezon wegetacji,</p> <p>w przechowalniach: owoce – cały rok</p>
<p>Fotografie okazów szkodnika</p>	<div style="text-align: center;"> </div> <p><i>Alerocanthus spiniferus</i> – osobniki dorosłe i jaja na liściu mandarynki (po lewej) oraz puparia(po prawej); dzięki uprzejmości Francesco Porcelli, Università degli Studi di Bari, Włochy; https://gd.eppo.int/taxon/ALECSN/photos</p>
<p>Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga.</p> <p><i>Uwaga:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosować do sadzenia rośliny z gatunków żywicielskich <i>Aleurocanthus spiniferus</i> zaopatrzone w paszport roślin. 2. W przypadku sprowadzania roślin z gatunków żywicielskich pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia szkodnika (gatunek ten występuje w USA, Meksyku, Ameryce Środkowej, Afryce, Azji (Bliski-Wschód, Iran, Indie, Daleki Wschód, Filipiny) a spośród krajów europejskich w Chorwacji, na Cyprze, w Czarnogórze, i Hiszpanii, we Francji, Grecji, na Malcie, w Portugalii, Turcji i Włoszech) oraz z innych

<p>przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</p> <ul style="list-style-type: none"> • w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami 	<p>rejonów kraju, korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin żywicielskich (zwłaszcza w szklarniach), a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażenie podłoża. 4. Po przycince gałęzi roślin gatunków żywicielskich korzystnym byłoby niszczenie gałęzi i innych odpadów powstałych w trakcie tych czynności przez spalenie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów 5. W uprawach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. celowym byłoby usuwanie i niszczenie obumierających roślin z gatunków żywicielskich przez spalenie. 6. Regularnie prowadziwać lustracje roślin z gatunków żywicielskich w uprawach, zwłaszcza szklarniowych, w miejscach obrotu materiałem szkółkarskim, itp. na obecność objawów zasiedlenia wywołanych przez <i>A. spiniferus</i>. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
---	--

Agrofag kwarantanny		<i>Anoplophora chinensis</i>
Rośliny żywicielskie		drzewa i krzewy liściaste - żywiele notowani w Europie to: kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>) i laurowiśnia wschodnia (<i>Prunus laurocerasus</i>) oraz rośliny z rodzajów: <i>Acer</i> (klon), <i>Alnus</i> (olsza), <i>Betula</i> (brzoza), <i>Carpinus</i> (grab), <i>Citrus</i> (cytrus), <i>Cornus</i> (dereń), <i>Corylus</i> (leszczyna), <i>Cotoneaster</i> (irga), <i>Crataegus</i> (głóg), <i>Fagus</i> (buk), <i>Lagerstroemia</i> (lagerstremia), <i>Malus</i> (jabłoń), <i>Platanus</i> (platan), <i>Populus</i> (topola), <i>Pyrus</i> (grusza), <i>Rosa</i> (róża), <i>Salix</i> (wierzba) i <i>Ulmus</i> (wiąz);
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju, drewnie krajowym ani nie przechwytywane w materiale z importu; występuje w Azji (Chiny, Filipiny, Indonezja, Japonia, Korea, Mjanma, Tajwan, Wietnam), a spośród krajów europejskich w Chorwacji, we Francji, w Turcji i Włoszech; może być przeniesiony wraz z materiałem szkółkarskim i ciętymi gałęziami gatunków żywicielskich oraz drewnem drzew liściastych, wliczając w to DMO;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy zasiedlenia	na roślinach: występowanie na powierzchni kory gałęzi, pni oraz odsłoniętych korzeni uszkodzeń w postaci lejkowatych otworów o szerokości 3–4 mm w miejscach złożenia jaj przez samice, dużych, okrągłych otworów wyjściowych chrząszczy (ok. 10–15 mm średnicy) oraz wycieków soku lub gumy w miejscach zranienia; gromadzenie się dookoła pni oraz występowanie w rozwidleniach konarów, gałęzi itp. trocin wytwarzanych przez larwy; występowanie chodników larwalnych w postaci placowatych żerowisk w warstwach podkorowych oraz spłaszczonych w przekroju korytarzy przebiegających w różnych kierunkach i na różnej głębokości w drewnie, w których spotyka się larwy barwy od kremowej do żółtej z ciemniejszą głową (długości do 6 cm), poczwarki w kolebkach poczwarkowych na końcu chodnika i czarne dorosłe chrząszcze z jasnymi

		<p>plamami, długości 2-4 cm oraz występowanie dorosłych chrząszczy na roślinach; zasiedlone rośliny są podatne na uszkodzenia powodowane przez niekorzystne warunki atmosferyczne np. silny wiatr. Uszkodzone drzewa ozdobne tracą wartość zdobniczą;</p> <p>na drewnie/DMO: występowanie spłaszczonych korytarzy z larwami, poczwarkami i chrząszczami;</p>
	terminy kontroli objawów	<p>na roślinach: sezon wegetacji, ale praktycznie cały rok;</p> <p>na drewnie/DMO :cały rok;</p>
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		<p>w uprawach roślin, punktach obrotu materiałem roślinnym, parkach, ogrodach, zieleni publicznej: pobieranie prób materiału z objawami porażenia :roślin (w szkótkach), części roślin (gałęzie, odstonięte korzenie), drewna z objawami zasiedlenia; pobieranie okazów owadów (stadia przedimaginalne i chrząszcze w drewnie oraz dorosłe chrząszcze na roślinach) - sezon wegetacji</p> <p>dorośle chrząszcze odłowione na pułapki feromonowe: maj –październik,</p> <p>drewno/DMO: magazynowane/powalone/przemieszczane/import/eksport), wycinki z objawami zasiedlenia -okazy owadów - cały rok</p>

Fotografie uszkodzeń i okazu szkodnika

Dorosły chrząszcz *Anoplophora chinensis* (po lewej) oraz otwory wyjściowe chrząszczy *Anoplophora chinensis* na pniu klonu we Włoszech; fot. https://en.wikipedia.org/wiki/Citrus_long-horned_beetle (po lewej) oraz Anne Sophie Roy, EPPO (po prawej); <https://gd.eppo.int/taxon/ANOLCN/photos>

Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga.

Uwaga:

- realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych

1. Stosować do sadzenia roślin z gatunków żywicielskich szkodnika *Anoplophora chinensis* zaopatrzone w paszport roślin.
2. Importować do UE oraz sprowadzać z innych państw członkowskich UE drewno gatunków żywicielskich *Anoplophora chinensis* wolne od tego szkodnika oraz opakowania drewniane wykonane z takiego drewna poddane odpowiednim zabiegom, posiadające oznakowanie potwierdzające wykonanie tych zabiegów zgodne z Międzynarodowym Standardem ds. Środków Fitosanitarnych nr 15.
3. W przypadku sprowadzania roślin z gatunków żywicielskich pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia szkodnika (gatunek ten występuje w

<p>stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</p> <ul style="list-style-type: none"> • w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami 	<p>Azji (Chiny, Filipiny, Indonezja, Japonia, Korea, Mjanma, Tajwan, Wietnam), a spośród krajów europejskich w Chorwacji, we Francji, w Turcji i Włoszech) oraz z innych rejonów kraju, korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin żywicielskich, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Drewno z roślin żywicielskich szkodnika pochodzące z innych państw, w których stwierdzono jego występowanie, wliczając w to opakowania drewniane, celowo jest składować w izolacji innych roślin z tych gatunków (w szkótkach, drzewostanach, itp.). 5. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażanie podłoża. 6. Po przycince gałęzi roślin gatunków żywicielskich korzystnym byłoby niszczenie gałęzi i innych odpadów powstałych w trakcie tych czynności przez spalanie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów. 7. W uprawach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. celowym byłoby usuwanie i niszczenie obumierających roślin gatunków żywicielskich przez spalanie. 8. Regularnie prowadzić lustracje drzew z gatunków żywicielskich w szkótkach, parkach, zieleni publicznej, punktach obrotu materiałem szkółkarskim itp. oraz drewna i opakowań drewnianych na obecność uszkodzeń wywołanych przez <i>A. chinensis</i> i osobników szkodnika. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
--	--

Agrofag kwarantanny		<i>Anoplophora glabripennis</i>
Rośliny żywicielskie		<p>drzewa i krzewy liściaste - żywiele notowani w Europie to: kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hipposastanus</i>), klony (<i>Acer</i> spp.): klon jesionolistny (<i>A. negundo</i>), klon srebrzysty (<i>A. saccharinum</i>), klon zwyczajny (<i>A. platanoides</i>) i klon jawor (<i>A. pseudoplatanus</i>), brzozy (<i>Betula</i> sp.), grab pospolity (<i>Carpinus betulus</i>), buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>), platany (<i>Platanus</i> spp.), topole (<i>Populus</i> spp.), śliwy (<i>Prunus</i> spp.), grusze (<i>Pyrus</i> spp.), róże (<i>Rosa</i> spp.) i wierzby (<i>Salix</i> spp.);</p> <p>szczegółowy wykaz roślin podatnych na patogena, na których podlega on obowiązkowi zwalczania znajduje się w aktualnych aktach prawnych UE</p>
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywany)		nie wykrywany dotychczas na roślinach rosnących w Polsce, drewnie krajowym ani w materiale z importu; występuje w Azji (Chiny, Japonia, Korea Południowa i Północna. Liban); Ameryce Północnej (Kanada, USA) i Europie (Francja, Niemcy, Włochy); może być przeniesiony może być przeniesiony wraz z materiałem szkółkarskim i ciętymi gałęziami gatunków żywicielskich oraz drewnem drzew liściastych, wliczając w to DMO;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy występowania	na roślinach: występowanie na powierzchni kory gałęzi, pni oraz odstoniętych korzeni uszkodzeń w postaci lejkowatych otworów o szerokości 3–4 mm w miejscach złożenia jaj przez samice, dużych, okrągłych otworów wyjściowych chrząszczy (ok. 10–15 mm średnicy) oraz wycieków soku lub gumy w miejscach zranienia; gromadzenie się dookoła pni, występowanie w rozwidleniach konarów, gałęzi itp. trocin wytwarzanych przez larwy; występowanie chodników larwalnych w postaci placowatych żerowisk w warstwach podkorowych oraz spłaszczonych w przekroju korytarzy przebiegających w różnych kierunkach i na różnej głębokości w drewnie, w których

		<p>spotyka się larwy barwy od kremowej do żółtej z ciemniejszą głową (długości do 6 cm), poczwarki w kolebkach poczwarkowych na końcu chodnika i czarne dorosłe chrząszcze z jasnymi plamami, długości 2-4 cm oraz występowanie dorosłych chrząszczy na roślinach;</p> <p>na drewnie/DMO: występowanie spłaszczonych korytarzy z larwami, poczwarkami i dorosłymi chrząszczami;</p>
	terminy kontroli objawów	<p>na roślinach: sezon wegetacji, ale praktycznie cały rok;</p> <p>na drewnie/DMO: cały rok;</p>
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		<p>w uprawach, punktach obrotu materiałem roślinnym, parkach, ogrodach, zieleni miejskiej: pobieranie prób materiału z objawami porażenia: całych roślin gatunków żywicielskich (w szkółkach, punktach obrotu materiałem roślinnym), części roślin (gałęzie, odłonięte korzenie), drewna; pobieranie okazów owadów (stadia przedimaginalne i chrząszcze w drewnie oraz dorosłe chrząszcze na roślinach) - sezon wegetacji;</p> <p>dorosłe chrząszcze odłowione na pułapki feromonowi: maj –październik,</p> <p>drewno/DMO: magazynowane/powalone/przemieszczane/import/eksport), wycinki drewna gatunków żywicielskich z objawami porażenia-okazy owadów - cały rok;</p>

Fotografie uszkodzeń i okazu szkodnika

Dorosły chrząszcz *Anoplophora glabripennis* (po lewej) oraz otwory wyjściowe chrząszczy *Anoplophora glabripennis* i spowodowane przez szkodnika obumieranie konarów klonu (po prawej); fot. <http://desogo.elenabetchke.com/anoplophora-glabripennis/> (po lewej) oraz Matteo Maspero, Fondazione Minoprio, Como, Włochy, <https://gd.eppo.int/taxon/ANOLGL/photos> (po prawej)

Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga.

Uwaga:

- realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych

1. Stosować do sadzenia rośliny gatunków żywicielskich *Anoplophora glabripennis* zaopatrzone w paszport roślin.
2. Importować do UE drewno gatunków żywicielskich *Anoplophora glabripennis* wolne od szkodnika oraz opakowania drewniane wykonane z tego drewna poddane odpowiednim zabiegom, posiadające oznakowanie potwierdzające wykonanie tych zabiegów zgodne z Międzynarodowym Standardem ds. Środków Fitosanitarnych nr 15.
3. W przypadku sprowadzania roślin gatunków żywicielskich pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia szkodnika Azji (Chiny, Japonia, Korea Południowa i Północna. Liban); Ameryce Północnej (Kanada, USA) i Europie (Francja, Niemcy, Włochy) oraz z innych

<p>stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</p> <ul style="list-style-type: none"> • w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami. 	<p>rejonów Polski, korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin żywicielskich, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Drewno z roślin żywicielskich szkodnika pochodzące z importu z krajów, gdzie stwierdzono jego występowanie, wliczając w to opakowania drewniane, celowo jest składować w izolacji innych roślin z tych gatunków (w szkótkach, drzewostanach, itp.). 5. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażanie podłoża. 6. Po przycince gałęzi roślin gatunków żywicielskich celowym byłoby niszczenie gałęzi i innych odpadów powstałych w trakcie tych czynności przez spalenie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów 7. W uprawach, punktach obrotu materiałem roślinnym itp. celowym byłoby usuwanie i niszczenie obumierających roślin gatunków żywicielskich przez spalenie. 8. Regularnie prowadzić lustrację drzew gatunków żywicielskich w uprawach, parkach, zieleni publicznej, punktach obrotu materiałem roślinnym itp. oraz drewna i opakowań drewnianych na obecność uszkodzeń wywołanych przez <i>A. glabripennis</i> i osobników szkodnika. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
---	--

Agrofag kwarantanny		<i>Aromia bungii</i>
Rośliny żywicielskie		drzewa i krzewy liściaste z rodzaju <i>Prunus</i> , zwłaszcza brzoskwinia (<i>P. persica</i>), morela (<i>P. armeniaca</i>), śliwa domowa (<i>P. domestica</i>) i wiśnia (<i>P. cerasus</i>), szkodnik był notowany także na miodle indyjskiej (<i>Azadirachta indica</i>), bambusie (<i>Bambusa textilis</i>), hurmie amerykańskiej (<i>Diospyros virginiana</i>), oliwce europejskiej (<i>Olea europaea</i>), topoli białej (<i>Populus alba</i>), skrzydłorzechu kaukaskim (<i>Pterocarya stenoptera</i>), granacie właściwym (<i>Punica granatum</i>) i <i>Schima superba</i> ;
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju, drewnie krajowym ani nie przechwytywane w materiale z importu; gatunek ten występuje w Azji: Chiny, dalekowschodnia część Rosji, Japonia, Korea, Mongolia, Wietnam, a z pośród Państw europejskich w Niemczech i Włoszech) może być przeniesiony wraz z materiałem szkółkarskim, ciętymi gałęziami oraz drewnem gatunków żywicielskich, wliczając w to DMO;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy zasiedlenia	na roślinach: występowanie na powierzchni kory, zwłaszcza w dolnej części pnia, okrągłych otworów wyjściowych chrząszczy, gromadzenie się na powierzchni ziemi wokół pni odchodów larw i czerwonych trocin; występowanie w drewnie żerowisk larw w postaci spłaszczonych w przekroju chodników przebiegających w różnych kierunkach, w których spotyka się larwy barwy białawej (długości 38-50 mm) , poczwarki (w kolebkach poczwarkowych na końcu chodników) i dorosłe chrząszcze, długości 23-37 mm, których ciało jest wydłużone, lśniące, barwy czarnoniebieskiej z wyjątkiem przedplecza, barwy czerwonej oraz występowanie chrząszczy na roślinach; na drewnie/DMO: występowanie spłaszczonych korytarzy z larwami poczwarkami i chrząszczami;

	terminy kontroli objawów	<p>na roślinach – sezon wegetacji, ale praktycznie cały rok;</p> <p>na drewnie/DMO – cały rok,</p>
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		<p>w uprawach roślin, punktach obrotu materiałem roślinnym parkach, ogrodach, zieleni publicznej: pobieranie prób materiału z objawami zasiedlenia: roślin (w szkółkach), części roślin (grubsze gałęzie), drewna, z objawami zasiedlenia, okazów owadów (stadia przedimaginalne i dorosłe chrząszcze w drewnie oraz chrząszcze na roślinach) - sezon wegetacji;</p> <p>drewno/DMO: magazynowane/powalone/przemieszczane/import/eksport, wycinki z objawami zasiedlenia, okazy owadów - cały rok;</p>

Fotografie uszkodzeń i okazów szkodników

Dorośli chrząszcz *Aromia bungii* (po lewej) oraz larwy *Aromia bungii* żerujące pod korą żywiciela; dzięki uprzejmości Raffaele Griffio - Plant Health Service of Campania Region, Napoli, Włochy; <https://gd.eppo.int/taxon/AROMBU/photos>

Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga.

Uwaga:

1. Stosować do sadzenia rośliny z gatunków żywicielskich *Aromia bungii* zaopatrzone w paszport roślin.
2. Importować do UE oraz sprowadzać z innych państw członkowskich UE drewno gatunków żywicielskich *Aromia bungii* wolne od tego szkodnika oraz opakowania drewniane wykonane z takiego drewna poddane odpowiednim zabiegom, posiadające oznakowanie potwierdzające wykonanie tych zabiegów zgodne z Międzynarodowym Standardem ds. Środków Fitosanitarnych nr 15.

<ul style="list-style-type: none"> • realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów), • w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami 	<ol style="list-style-type: none"> 3. W przypadku sprowadzania roślin z gatunków żywicielskich pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia szkodnika w Azji: Chiny, dalekowschodnia część Rosji, Japonia, Korea, Mongolia, Wietnam, a z pośród Państw europejskich w Niemczech i Włoszech oraz z innych rejonów kraju, korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin żywicielskich, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga. 4. Drewno z roślin żywicielskich szkodnika pochodzące z państw, w których stwierdzono jego występowanie, wliczając w to opakowania drewniane, celowo jest składować w izolacji od roślin z tych gatunków (w szkótkach, drzewostanach, itp.). 5. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażanie podłoża. 6. Po przycince gałęzi roślin gatunków żywicielskich celowym byłoby niszczenie gałęzi i innych odpadów powstałych w trakcie tych czynności przez spalenie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów 7. W szkótkach, punktach obrotu materiałem szkółkarskim itp. celowym byłoby usuwanie i niszczenie obumierających roślin gatunków żywicielskich przez spalenie. 8. Regularnie prowadzić lustracje roślin z gatunków żywicielskich w szkótkach, parkach, zieleni publicznej, punktach obrotu materiałem szkółkarskim itp. oraz drewna i opakowań drewnianych na obecność uszkodzeń wywołanych przez <i>A. bungii</i> i okazów szkodnika. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
--	--

Agrofag kwarantannowy		<i>Pityophthorus juglandis</i>
Rośliny żywicielskie		orzech (<i>Juglans</i> spp.), zwłaszcza orzech czarny (<i>Juglans nigra</i>), a ponadto orzech kalifornijski (<i>J. californica</i>), orzech hindsii (<i>J. hindsii</i>), mieszańce orzecha, takie jak <i>J. hindsii</i> x <i>J. regia</i> ; rzadziej orzech szary (<i>J. cinerea</i>), orzech włoski (<i>J. regia</i>), skrzydłorzech kaukaski (<i>Pterocarya fraxinifolia</i>), skrzydłorzech japoński (<i>Pterocarya rhoifolia</i>) i skrzydłorzech chiński (<i>Pterocarya stenoptera</i>);
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju, drewnie krajowym ani nie przechwytywany w materiale z importu; gatunek ten występuje w USA i Włoszech; może być przeniesiony wraz z materiałem szkółkarskim, ciętymi gałęziami oraz drewnem orzecha i skrzydłożecha, wliczając w to DMO;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy zasiedlenia	<p>na roślinach: występowanie na powierzchni kory grubszych gałęzi i pni otworów wyjściowych chrząszczy o średnicy ok. 1 mm; występowanie pod korą żerowisk w postaci chodników macierzystych drążonych przez dorosłe chrząszcze w łyku i górnej warstwie drewna, przebiegających w poprzek stojów drewna oraz chodników larwalnych odchodzących od chodników macierzystych, drążonych w łyku, przebiegających równolegle do stojów drewna, zakończonych kolebkami poczwarkowymi; występowanie w żerowiskach łukowato zgiętych, beznogich, białawych larw, długości ok. 2 mm, białawych poczwerek oraz czerwono-brązowych dorosłych chrząszczy długości ok. 2 mm; występowanie dorosłych chrząszczy na roślinach; możliwość występowania objawów wywoływanych przez grzyba <i>Geosmithia morbida</i> przeniesionego przez szkodnika, opisanych w tabeli na temat tego agrofaga;</p> <p>na drewnie/DMO: występowanie żerowisk szkodnika z larwami, poczwarkami i chrząszczy;</p>

	terminy kontroli objawów	<p>na roślinach: sezon wegetacji, ale praktycznie cały rok;</p> <p>na drewnie/DMO – cały rok;</p>
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		<p>w uprawach roślin i punktach obrotu materiałem szkółkarskim: materiał szkółkarski oraz rośliny nie przeznaczone do sadzenia, części roślin (np. gałęzie, kora) z żerowiskami; okazów owadów (stadia przedimaginalne i dorosłe chrząszcze w drewnie oraz chrząszcze na roślinach) - sezon wegetacji;</p> <p>na drewnie/DMO: wycinki drewna z żerowiskami, okazy owadów - cały rok;</p>
Fotografie uszkodzeń i okazów szkodników		

Pityophthorus juglandis: widok dorosłego chrząszcza po stronie grzbietowej (A); widok przedplecza po stronie grzbietowej(B); zaokrąglone zakończenie pokryw (C); dzięki uprzejmości Steven Valley; https://www.researchgate.net/figure/Pityophthorus-juglandis-The-body-length-is-less-than-two-mm-A-the-pronotal-asperities_fig4_338458564

Żerowisko (po lewej) i otwory wyjściowe chrząszczy *Pityophthorus juglandis*; fot. dzięki uprzejmości Robert Cranshaw, Colorado State University, nr 5382183, Bugwood.org (po lewej) oraz Iris Bernardinelli - ERSA - Servizio fitosanitario - Friuli Venezia Giulia, Włochy; <https://gd.eppo.int/taxon/PITOUJU/photos> (po lewej)

Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga.

Uwaga:

- realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np.

1. Stosować do sadzenia rośliny zaopatrzone w paszport roślin.
2. Sprowadzać z innych państw drewno liściaste z gatunków żywicielskich przebadane na obecność szkodnika i uznane za wolne od niego oraz opakowania drewniane wykonane z takiego drewna z fragmentami kory, poddane odpowiednim zabiegom (fumigacja, zabieg przy pomocy wysokiej temperatury, suszenie komorowe), posiadające oznakowanie potwierdzające wykonanie tych zabiegów zgodne z Międzynarodowym Standardem ds. Środków Fitosanitarnych ISPM nr 15.
3. W przypadku sprowadzania roślin z gatunków żywicielskich pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia szkodnika (USA i Włoszech) oraz z innych rejonów kraju, korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin żywicielskich, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej

<p><i>przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami</i> 	<p>kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Drewno z roślin żywicielskich szkodnika pochodzące z innych państw, w których stwierdzono jego występowanie, wliczając w to opakowania drewniane, celowo jest składować w izolacji od roślin z tych gatunków (w szkółkach, drzewostanach, itp.). 5. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażanie podłoża. 6. Po przycince gałęzi roślin gatunków żywicielskich celowym byłoby niszczenie gałęzi i innych odpadów powstałych w trakcie tych czynności przez spalenie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów 7. W uprawach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. celowym byłoby usuwanie i niszczenie obumierających roślin gatunków żywicielskich przez spalenie. 8. Prowadzić regularne lustracje drzew z gatunków żywicielskich w szkółkach, parkach, zieleni publicznej, punktach obrotu materiałem szkółkarskim itp. oraz drewna i opakowań drewnianych na obecność okazów <i>P. juglandis</i> i uszkodzeń wywołanych przez tego agrofaga. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga, należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
---	--

Agrofag kwarantannowy		<i>Popillia japonica</i> (popilia japońska)
Rośliny żywicielskie		drewa i krzewy liściaste, zwłaszcza z rodzajów <i>Acer</i> (klon), <i>Aesculus</i> (kasztanowiec), <i>Betula</i> (brzoza), <i>Castanea</i> (kasztan), <i>Juglans</i> (orzech), <i>Malus</i> (jabłoń), <i>Platanus</i> (platan), <i>Populus</i> (topola), <i>Prunus</i> (drzewa pestkowe), <i>Rosa</i> (róża), <i>Rubus</i> (malina, jeryzna), <i>Salix</i> (wierzba), <i>Tilia</i> (lipa), <i>Ulmus</i> (wiąz) i <i>Vitis</i> oraz niektóre rośliny zielne, takie jak koniczyny (<i>Trifolium</i> spp.), kukurydza (<i>Zea mays</i>), lucerna (<i>Medicago sativa</i>) i soja (<i>Glycine max</i>);
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju ani nie przechwytywane w materiale z importu; gatunek ten występuje w Chinach, Japonii, Kanadzie, USA, Portugalia (Azory), we Włoszech i Szwajcarii może być przeniesiony wraz z roślinami do sadzenia, ciętymi gałęziami oraz świeżymi owocami gatunków żywicielskich oraz glebą;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy zasiedlenia	na roślinach: uszkodzenie nadziemnych części roślin przez dorosłe chrząszcze żerujące zwykle gromadnie: szkieletowanie liści (tj. wyjadanie tkanki między żyłkami liści) co doprowadza do ich brązowienia i opadania, a z czasem do gołozerów oraz wygryzanie otworów w kwiatach i wyjadanie miąższu owoców (na polu oraz w przechowalni); uszkodzenie korzeni roślin przez larwy (pędraki), co może doprowadzić do obumierania roślin; występowanie na nadziemnych częściach roślin dorosłych chrząszczy długości 8-11 mm, barwy metalicznie zielonej z brązowymi pokrywami oraz pęczkami białych włosków z boku i na końcu ciała oraz występowanie w glebie (bryła korzeniowa roślin) pędraków zgiętych w kształcie litery C, białawych z ciemniejszą głową, dorastających do ok. 3 cm długości;
	terminy kontroli objawów	na roślinach – sezon wegetacji,

	<p>w przechowalniach owoców - po zbiorach, praktycznie cały rok</p>
<p>Pobieranie prób (termin, materiał do prób)</p>	<p>w uprawach roślin, punktach obrotu materiałem szkółkarskim, parkach, ogrodach, zieleni miejskiej: materiał szkółkarski oraz rośliny nie przeznaczone do sadzenia, nadziemne części roślin (np. gałęzie, kwiaty owoce) z żerującymi chrząszczami;; gleba wraz z bryłą korzeniową rośliny; okazów owadów (larwy w glebie oraz dorosłe chrząszcze na roślinach) - sezon wegetacji</p> <p>przechowalnie owoców: owoce - po zbiorach</p>
<p>Fotografie uszkodzeń i okazu szkodnika</p>	<div data-bbox="797 549 1402 1007"> </div> <div data-bbox="1413 549 2018 1007"> </div> <p>Dorosły Chrząszcz <i>Popillia japonica</i> (po lewej) oraz liść winorośli zniszczony w wyniku żerowania dorosłych chrząszczy <i>Popillia japonica</i> (po prawej); fot. https://www.sites.google.com/site/msfcentroamerica/plagas/popillia-japonica (po lewej) oraz dzięki uprzejmości_ Matteo Maspero, Włochy; https://gd.eppo.int/taxon/POPIJA/photos (po prawej)</p>

Pędraki *Popillia japonica*; fot. Martino Buonopane, Plant Protection Service, Lombardia, Włochy
<https://gd.eppo.int/taxon/POPIJA/photos>

Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga.

Uwaga

- realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych

1. Stosować do sadzenia rośliny z gatunków żywicielskich szkodnika zaopatrzone w paszport roślin. Korzenie tych roślin powinny zostać oczyszczone z gleby, aby zapobiec przeniesieniu stadiów niedojrzałych szkodnika.
2. W miejscach produkcji roślin do sadzenia, plantacjach towarowych (sady) itp. w przypadku sprowadzania roślin z gatunków żywicielskich pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia szkodnika (Chiny, Japonia, Kanada, USA, Portugalia (Azory), Włochy, Szwajcaria) uprawiać je w izolacji od pozostałych roślin, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad

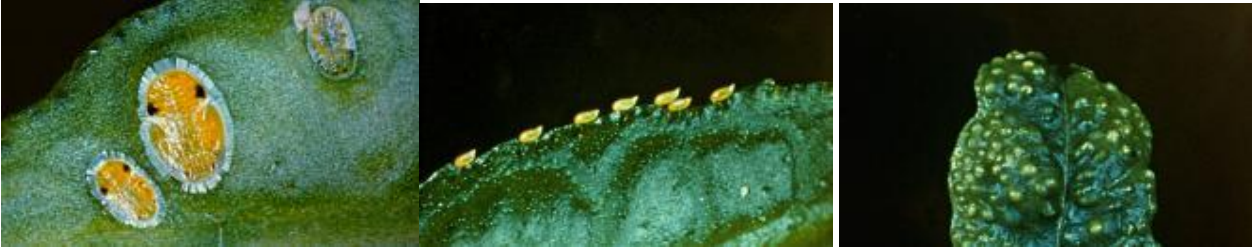
<p><i>stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami</i> 	<p>higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga.</p> <ol style="list-style-type: none"> Po przycince gałęzi drzew z gatunków żywicielskich (szkółki, sady parki, ogrody, zieleni publiczna) celem byłoby niszczenie gałęzi i innych odpadów powstałych w trakcie tych czynności przez spalenie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów. W uprawach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. celem byłoby usuwanie i niszczenie obumierających roślin gatunków żywicielskich przez spalenie W przypadku uprawy roślin w pojemnikach dezynfekować pojemniki i odkażać podłoże. Stosować nawadnianie tylko kropłowe lub dokorzeniowe, aby utrzymać powierzchnię gleby w stanie suchym (larwy). Utrzymywać podłoże uprawowe wolne od chwastów (zwłaszcza traw) - mechanicznie lub przy użyciu herbicydów. Prowadzić regularne lustracje drzew z gatunków żywicielskich w uprawach roślin żywicielskich zielnych lub zdrewniałych, w parkach, w zieleni publicznej, zwłaszcza na trawnikach, na łąkach, w punktach obrotu materiałem szkółkarskim itp. na obecność okazów <i>P. japonica</i> i uszkodzeń wywołanych przez tego szkodnika. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga, należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
--	--

Agrofag kwarantannowy		Toxoptera citricida
Rośliny żywicielskie		cytrusy (<i>Citrus spp.</i>) i niektóre inne rośliny z rodziny rutowatych (Rutaceae): <i>Fortunella spp.</i> , <i>Poncirus trifoliata</i> oraz <i>x. Citrofortunella citrocarpa</i> ;
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju ani nie przechwytywane w materiale z importu; gatunek ten występuje w Meksyku, Ameryce Środkowej i Południowej, Afryce, południowej części Azji, a spośród krajów europejskich w Hiszpanii i Portugalii; może być przeniesiony wraz z materiałem szkółkarskim, ciętymi gałęziami oraz świeżymi owocami gatunków żywicielskich;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		NIE - w uprawach gruntowych, ze względu na warunki klimatyczne (gatunek tropikalny) i brak upraw cytrusów; istnieje możliwość rozwoju szkodnika np. na cytrusach ozdobnych uprawianych w szklarniach i hodowanych w domach; brak możliwości przetrzymywania w gruncie;
Lustracje wizualne	objawy zasiedlenia	na roślinach (pod osłonami): występowanie na pędach kolonii mszyc barwy od ciemnobrązowej do czarnej, długości ok. 2 mm, które przyczyniają się do ograniczenia wzrostu pędów i ich deformacji, marszczenia i zwijania się do dołu liści, które stają się kruche oraz uszkodzenia kwiatów, które nie otwierają się lub ich rozwój jest zahamowany w wyniku zniekształcenia zalążków; w przechowalniach: występowanie mszyc na powierzchni owoców;
	terminy kontroli objawów	na roślinach (pod osłonami) – sezon wegetacji; w przechowalniach - owoce z importu - cały rok;

<p>Pobieranie prób (termin, materiał do prób)</p>	<p>w uprawach roślin (pod osłonami): rośliny i ich części (gałęzie, owoce) zasiedlone przez szkodniki– sezon wegetacji;</p> <p>w przechowalniach: owoce z importu– cały rok;</p>
<p>Fotografia okazów szkodnika</p>	<div data-bbox="913 454 1861 1134" data-label="Image"> </div> <p>Osobniki <i>Toxoptera citricida</i> na pędzie cytrusa fot. https://www.brisbaneinsects.com/brisbane_softbugs/BlackCitrusAphid.htm</p>

<p>Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga.</p> <p>Uwaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</i> • <i>w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosować do sadzenia rośliny z gatunków żywicielskich szkodnika zaopatrzone w paszport roślin. 2. W przypadku sprowadzania roślin z gatunków żywicielskich pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia szkodnika w Meksyku, Ameryce Środkowej i Południowej, Afryce, południowej części Azji, a spośród krajów europejskich w Hiszpanii i Portugalii oraz z innych rejonów kraju, korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin żywicielskich (zwłaszcza w szklarniach)i, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga. 3. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażanie podłoża. 4. W uprawach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. celowym byłoby usuwanie i niszczenie, najlepiej przez spalenie, obumierających roślin z gatunków żywicielskich. Podobnie, niszczyć inne odpady powstałe w trakcie prac uprawowych/pielęgnacyjnych oraz czyścić i odkażać narzędzia i sprzęt. 5. Regularnie prowadzić lustracje roślin z gatunków żywicielskich w uprawach, zwłaszcza szklarniowych, miejscach obrotu materiałem szkółkarskim itp. na obecność objawów zasiedlenia wywołanych przez <i>T. citricida</i>. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
---	--

Agrofag kwarantannowy		<i>Trioza ertyreae</i>
Rośliny żywicielskie		cytrusy (<i>Citrus</i> spp.), zwłaszcza cytryna (<i>C. limon</i>) i limeta (<i>C. aurantifolia</i>) niektóre inne rośliny z rodziny rutowatych (Rutaceae): <i>Fortunella</i> spp., <i>Poncirus trifoliata</i> , x. <i>Citrofortunella citrocarpa</i> i gatunki dziko rosnące;
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywany)		nie wykrywany dotychczas na roślinach rosnących w kraju ani nie przechwytywany w materiale z importu; występuje w Afryce, Azji (Arabia Saudyjska, Jemen) a spośród krajów europejskich w Hiszpanii i Portugalii; może być przeniesiony wraz z materiałem szkółkarskim i ciętymi gałęziami gatunków żywicielskich;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		NIE - w uprawach gruntowych, ze względu na warunki klimatyczne (gatunek tropikalny) i brak upraw cytrusów; istnieje możliwość rozwoju szkodnika np. na cytrusach ozdobnych uprawianych w szklarniach i hodowanych w domach; brak możliwości przetrzymywania w gruncie;
Lustracje wizualne	objawy zasiedlenia	na roślinach (pod osłonami): występowanie na spodniej stronie młodych liści osiadłych nimf szkodnika, o ciele spłaszczonym, owalnym, barwy od żółtej poprzez oliwkowo-zieloną do ciemnoszarej, o średnicy ok. 2 mm, zwykle tworzących kolonie oraz uskrzydłonych osobników dorosłych, długości ok. 4 mm, początkowo białych i delikatnych, a następnie jasnobrązowych; tworzenie się na porażonych liściach kubkowatych, otwartych narośli;
	terminy kontroli objawów	na roślinach (pod osłonami): sezon wegetacji;
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		w uprawach roślin (pod osłonami): rośliny, gałęzie – sezon wegetacji;

<p>Fotografie uszkodzeń i okazy szkodnika</p>	 <p><i>Trioza erythrae</i>: nimfy (po lewej), jaja złożone na liściu cytrusa (w środku) oraz narośla wywołane przez szkodnika na liściu cytrusa (po prawej); dzięki uprzejmości H.D. Catling, https://gd.eppo.int/taxon/TRIZER/photos</p>
<p>Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofagów.</p> <p>Uwaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów), 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosować do sadzenia rośliny z gatunków żywicielskich szkodnika zaopatrzone w paszport roślin. 2. W przypadku sprowadzania roślin z gatunków żywicielskich pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia szkodnika w Afryce, Azji (Arabia Saudyjska, Jemen) a spośród krajów europejskich w Hiszpanii i Portugalii oraz z innych rejonów kraju, korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin żywicielskich (zwłaszcza w szklarniach) i, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga. 3. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażanie podłoża. 4. W uprawach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. celowym byłoby usuwanie i niszczenie, najlepiej przez spalenie, obumierających roślin z gatunków żywicielskich. Podobnie,

<ul style="list-style-type: none"> • <i>w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami</i>	<p>niszczyć inne odpady powstałe w trakcie prac uprawowych/pielęgnacyjnych oraz czyścić i odkażać sprzęt i narzędzia.</p> <p>5. Regularnie prowadzić lustracje roślin z gatunków żywicielskich w uprawach, zwłaszcza szklarniowych, miejscach obrotu materiałem szkółkarskim itp. na obecność objawów zasiedlenia wywołanych przez <i>T. erytrae</i>. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).</p>
---	---

D. MIĘCZAKI

Agrofagi kwarantannowe		<i>Pomacea</i> spp.
Rośliny żywicielskie		rośliny, które mogą rosnąć wyłącznie w wodzie lub w glebie stale nasiąkniętej wodą, w szczególności należące do rodzajów <i>Oryza</i> (ryż), <i>Typha</i> (pałka) i <i>Utricularia</i> (pływacz) oraz gatunków <i>Eleocharis cellulosa</i> , <i>Pontederia cordata</i> (rozplaw sercowaty), <i>Panicum henitomon</i> i <i>Bacopa caroliniana</i> (bakopa karolińska); część gatunków żywi się glonami;
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywany)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju ani nie przechwytywane w materiale z importu, lecz mogą stanowić przedmiot hodowli w akwariach z podgrzewaną wodą; większość gatunków pochodzi z Amazonii w Ameryce Południowej oraz wysp na Morzu Karaibskim; zostały one zawleczone w różne cieplejsze rejony świata, - południowe stany USA, Hawaje, Nowa Zelandia, Afryka, Azja Południowo-Wschodnia; w Europie gatunek <i>P. maculata</i> występuje w Hiszpanii, gdzie wywołuje szkody na ryżu w Delcie Ebro. ślimaki z tego rodzaju stwierdzono też w warunkach naturalnych we Francji (w trakcie wyniszczania) oraz w sztucznym zbiorniku wodnym w Szwajcarii (szkodnik został wyniszczony); mogą być przeniesione z roślinami akwariowymi, a ponadto mogą być sprowadzane przez firmy akwarystyczne;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		NIE – ze względu na warunki klimatyczne (gatunki ciepłolubne); w przypadku zawleczenia szkodnika nie można wykluczyć pojawiania się krótkotrwałych populacji na roślinach wodnych w sezonie wegetacji; brak możliwości przezimowania w warunkach naturalnych;
Lustracje wizualne	objawy porażenia	na roślinach: zjadanie pędów roślin wraz z liśćmi, kwiatami, itp. przez duże ślimaki skorupowe, które wytwarzają kuliste muszle o średnicy u wyrosniętych osobników, w zależności od gatunku, wynoszącej 5-15 cm. muszle są spiralnie zwinięte i posiadają 4-6 skrętów, a ich otwór wejściowy jest owalny

		lub okrągły; zabarwienie muszli jest zmienne u różnych gatunków, a nawet w obrębie jednego gatunku i waha się od żółtego poprzez zielone do brązowego; na muszli mogą znajdować się brązowo-czarne, spiralne paski; zmienne jest również ubarwienie ciała ślimaków znajdujących się w muszlach – od jasno kremowego po prawie czarne.); występowanie na roślinach oraz na kamieniach przybrzeżnych, elementach konstrukcyjnych mostów, nadbrzeży, itp., złoż jajowych najczęściej barwy brązowej, zwykle długości od kilku do kilkunastu centymetrów, chociaż spotyka się też złoża o długości kilkudziesięciu centymetrów;
	terminy kontroli objawów	na roślinności wodnej : sezon wegetacji;
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		na roślinności wodnej: rośliny wraz z żerującymi na nich ślimakami i ich złożami jajowymi w sezonie wegetacji; na kamieniach przybrzeżnych, elementach konstrukcyjnych mostów, nadbrzeży: ślimaki i ich złoża jajowe w sezonie wegetacji;

Fotografie okazów szkodników

Osobnik ślimaków z rodzaju *Pomacea* o różnym zabarwieniu muszli

fot. <http://216.17.143.177/id/mollusc/factsheet.php?name=Pomacea%20spp> (po lewej) oraz <https://imged.pl/slimaki-ampularie-pomacea-caniculata-31985256.html> (po prawej)

Złoża jajowe ślimaków z rodzaju *Pomacea* na elementach konstrukcji nabrzeża; dzięki uprzejmości Matteo Maspero, Włochy; <https://gd.eppo.int/taxon/POMASP/photos>

<p>Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofagów.</p> <p>Uwaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</i> • <i>w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosować do sadzenia, wolne od ślimaków z rodzaju <i>Pomacea</i> oraz złóż jaj tych organizmów, rośliny z gatunków żywicielskich szkodnika, w tym rośliny akwariowe, zaopatrzone w paszport roślin. 2. Nie importować do Polski oraz nie przetrzymywać, nie rozmnażać, nie hodować i nie wykorzystywać na terenie Polski ślimaków z rodzaju <i>Pomacea</i>, w tym w hodowlach kolekcjonerskich. 3. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności, agrofagów i obrotu nimi należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
--	---

E. NICIENIE

Agrofag kwarantanny		<i>Bursaphelenchus xylophilus</i> (węgorek sosnowiec)
Rośliny żywicielskie		sosny (<i>Pinus spp.</i>) i inne drzewa iglaste: cedry (<i>Cedrus spp.</i>) , choiny (<i>Tsuga spp.</i>), daglezie (<i>Pseudotsuga spp.</i>), jodły (<i>Abies spp.</i>), modrzewie (<i>Larix spp.</i>) i świerki (<i>Picea spp.</i>);
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju ani drewnie krajowym, tylko sporadycznie przechwytywane w DMO; występuje w USA, Kanadzie, Meksyku, Chinach, Japonii, Korei, Tajwanie, Hiszpanii i Portugalii; może być przeniesiony z drewnem iglastym, wliczając w to DMO;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy porażenia	na roślinach: ograniczanie wyśięku żywicy i olejków eterycznych, żółknięcie i więdnienie igieł, zasychanie gałęzi i drzew; objawy chorobowe określane są pod nazwą choroba więdnienia sosny; na drewnie/DMO: brak objawów, ale nicienie można spotkać w pobliżu miejsc podejrzanych, tj. żerowania ich wektorów (żerdzianek - placowate żerowiska pod korą, owalne w przekroju chodniki larw w drewnie, okrągłe korytarze wygrzyzone przez dorosłe chrząszcze zakończone otworem wylotowym, trociny pod korą, wysypujące się na zewnątrz) lub występowania grzybów siniznowych;
	terminy kontroli objawów	na roślinach: lustracje drzewostanów, parków, drzew w okolic zakładów przetwórstwa drzewnego, składnic drewna i stacji przeładunkowych, sezon wegetacji, ale praktycznie cały rok; na drewnie/DMO – cały rok (poszukiwanie żerowisk żerdzianek i grzybów siniznowych);

Pobieranie prób (termin, materiał do prób)	<p>w uprawach roślin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - chrząszcze żerdzianek (<i>Monochamus</i> spp.) odłowione na pułapki feromonowe – czerwiec – wrzesień, - kliny drewna/gałęzie/wióry/trociny –cały rok, <p>drewno/DMO: (magazynowane/powalone/przemieszczane/import/eksport), w pierwszej kolejności z miejsc podejrzanych, tj. z objawami żerowania żerdzianek/grzybów siniznowych – wycinki drewna/wióry/trociny- cały rok;</p>
--	---

Fotografie objawów porażenia

Objawy choroby wędnięcia sosny wywołanej przez *Bursaphelenchus xylophilus* na sośnie nadmorskiej (*Pinus pinaster*) w Portugalii; dzięki uprzejmości Tomasza Konefała, GIORiN CL

<p>Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga.</p> <p>Uwaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów), • w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprowadzać z innych państw drewno iglaste z gatunków żywicielskich przebadane na obecność nicienia i uznane za wolne od niego oraz opakowania drewniane wykonane z takiego drewna, poddane odpowiednim zabiegom (fumigacja, zabieg przy pomocy wysokiej temperatury, suszenie komorowe), posiadające oznakowanie potwierdzające wykonanie tych zabiegów zgodne z Międzynarodowym Standardem ds. Środków Fitosanitarnych ISPM nr 15. 2. Drewno iglaste z roślin żywicielskich szkodnika pochodzące z innych państw, zwłaszcza z krajów występowania szkodnika (USA, Kanada, Meksyk, Chiny, Japonia, Korea, Tajwan, Hiszpania i Portugalia), wliczając w to opakowania drewniane, korzystnie jest składować w izolacji od nasadzeń tych roślin (lasy, parki, arboreta, zielen publiczna). 3. Po przycince gałęzi roślin gatunków żywicielskich celowym byłoby niszczenie gałęzi i innych odpadów powstałych w trakcie tych czynności przez spalanie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów. Przeprowadzić dezynfekcję sprzętu używanego do przycinki, ścinania i korowania drzew oraz środków transportu przeznaczonych do wywożenia gałęzi i odpadów pozostałych po przycince. 4. Zwalczać w drzewostanach żerdzianki - wektory nicienia przez: <ul style="list-style-type: none"> – wycinanie, korowanie oraz usuwanie z lasów drzew chorych, obumierających i osłabionych oraz świeżego posuszu i złomów - dotyczy to także parków, zieleni publicznej, itp.; – terminowe wywożenie drewna z terenów leśnych oraz układanie pozostawianych w lesie żerdzi w klatkach, co przyspiesza ich przesuszanie; – użycie drzew pułapkowych: wykonane z drzew o cienkiej korze pułapki wykładane są w dwóch lub trzech seriach w miejscach o umiarkowanym naświetleniu, najczęściej jest to
---	--

	<p>od 2 do 6 pułapek w przeliczeniu na hektar lasu; feromony wydzielane przez korniki oraz feromony agregacyjne wydzielane przez samce żerdzianek są składnikami atraktantów przeznaczonych do zwabiania osobników dorosłych żerdzianki sosnowki do pułapek; pierwsza seria pułapek wykładana jest na początku maja, a korowana pod koniec czerwca; druga seria wykładana jest w połowie czerwca, a korowana w połowie lipca; trzecia seria wykładana jest w połowie lipca, a korowana w końcu sierpnia; cieńsze gałązki, które pozostają po okrziesaniu pułapek, spalane są w okresie zimowym; alternatywą dla korowania pułapek jest ich opryskanie za pomocą insektycydów.</p> <p>5. Prowadzić regularne lustracje drzew z gatunków żywicielskich w lasach, parkach, ogrodach, zieleni publicznej na obecność objawów choroby wędnięcia sosny. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga, należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).</p>
--	--

Agrofagi kwarantannowe		<i>Globodera pallida</i> (mątwik agresywny); <i>Globodera rostochiensis</i> (mątwik ziemniaczany)
Rośliny żywicielskie		ziemniak (<i>Solanum tuberosum</i>), pomidor (<i>Solanum lycopersicum</i>), oberżyna (<i>Solanum melongena</i>) i rośliny dziko rosnące z rodziny psiankowatych (Solanaceae);
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		mątwik ziemniaczany wykrywany stosunkowo rzadko na ziemniakach, natomiast notowano tylko pojedyncze przypadki wykrycia w kraju mątwika agresywnego (ogniska zlikwidowano); występują na wszystkich kontynentach oprócz Anarktydy; mogą być przeniesione z wszelkim materiałem roślinnym zanieczyszczonym glebą, a zwłaszcza bulwami ziemniaka, oraz z glebą;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy porażenia	na roślinach: występujący placowo słaby wzrost roślin, żółknięcie, więdnienie i zamieranie liści (rzadko notowane w Polsce) wytwarzanie mniejszej liczby bulw o zredukowanych rozmiarach, występowanie na korzeniach, rzadziej bulwach samic mątwików (barwy białej, a u mątwika agresywnego okresowo także złotożółtej) i brunatnych cyst o średnicy poniżej 1 mm; na bulwach w przechowalni: poza zmniejszonymi rozmiarami bulw w Polsce w zasadzie nie notuje się objawów na bulwach, takich jak występowanie samic i cyst na ich powierzchni;
	terminy kontroli objawów	na roślinach: sezon wegetacji; na bulwach w przechowalni: cały rok,
		w uprawach roślin: gleba: - kontrole prowadzi się na polach na których planuje się uprawę lub składowanie: elitarnych i kwalifikowanych sadzeniaków ziemniaka, roślin rodzaju <i>Capsicum</i> oraz gatunków: <i>Solanum</i>

<p>Pobieranie prób (termin, materiał do prób)</p>	<p><i>lycopersicyum</i> (pomidor) i <i>Solanum melongena</i> (oberżyna), z których uzyskuje się rośliny z korzeniami przeznaczone do sadzenia, roślin rodzajów: <i>Brassica</i> (kapustne), <i>Dahlia</i> (dalia), <i>Fragaria</i> (truskawka, poziomka), <i>Gladiolus</i> (mieczyk), <i>Hyacinthus</i> (hiacynt), <i>Iris</i> (irys), <i>Lilium</i> (lilia), <i>Narcisus</i> (narcys), <i>Tulipa</i> (tulipan) i gatunków: <i>Asparagus officinalis</i> (szparag), <i>Beta vulgaris</i> (burak), <i>Allium cepa</i> (cebula), <i>Allium ascalonicum</i> (szczypiorek), <i>Allium porrum</i> (por) z których uzyskuje się rośliny z korzeniami, cebule, bulwy lub kłącza, przeznaczone do sadzenia;</p> <ul style="list-style-type: none"> - kontrole, obejmujące pobieranie prób gleby z takich pól, przeprowadza się w okresie po zbiorze roślin ostatnio uprawianych na danym polu, a przed sadzeniem lub składowaniem roślin wymienionych powyżej; kontrole można przeprowadzić przed zbiorem roślin uprawianych bezpośrednio przed sadzeniem lub składowaniem ww. roślin, jeżeli podmiot zajmujący się uprawą posiada dokumenty potwierdzające, że od przeprowadzenia poprzedniej urzędowej kontroli, w wyniku której stwierdzono, że pole jest wolne od cyst mątwika agresywnego i mątwika ziemniaczanego oraz podczas jej przeprowadzania, na tym polu nie składowano i nie uprawiano roślin żywicielskich tych nicieni - w praktyce kontrole przeprowadza się od wiosny do jesieni; - kontrole pól przeznaczonych/będących pod uprawą ziemniaków innych niż sadzeniaki, prowadzi od wiosny do jesieni; - kontrole pól na których konieczne jest przeprowadzenie kontroli występowania mątwików wynikającej z przepisów nasiennych lub przepisów fitosanitarnych innych państw prowadzi się w praktyce od wiosny do jesieni; - pobieranie prób z upraw pod osłonami oraz działek przeznaczonych pod kopce prowadzi się w praktyce od wiosny do jesieni; <p>w przechowalniach: gleba osypana z partii bulw ziemniaka, warzyw korzeniowych, towarzysząca ukorzenionym roślinom oraz podłoża (inne niż gleba) luzem, workowane, towarzyszące roślinom doniczkowym – praktycznie cały rok;</p>
---	--

Fotografie objawów

Złotożółte samice i pojedyncza cysta *Globodera rostochiensis* na korzeniu ziemniaka (po lewej) oraz białe samice *Globodera pallida* na bulwach ziemniaka (po prawej); dzięki życzliwości Central Science Laboratory (obecnie FERA), Wielka Brytania (po lewej) oraz <https://www.forestryimages.org/browse/detail.cfm?imgnum=5384262> (po prawej)

Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofagów

Uwaga:

- realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych

2. Stosować do sadzenia sadzeniaki ziemniaka i rośliny do sadzenia z innych gatunków żywicielskich zaopatrzone w paszport roślin.
3. Prowadzić uprawy roślin żywicielskich na gruntach wolnych od nicieni.
4. W uprawach ziemniaka, stosować właściwy płodozmian z uprawą roślin nieżywicielskich mątwików. Zalecana przerwa w uprawie roślin żywicielskich to 5 lat.
5. Uprawiać odmiany ziemniaka odporne na mątwiki, a zwłaszcza powszechnie dominujący w Polsce patotyp Ro1 *Globodera rostochiensis*.
6. Niszczyć łęty ziemniaczane oraz zwalczać samosiewy ziemniaka.
7. Oddzielnie składować ziemniaki wyprodukowane na różnych polach.

<p><i>stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</i></p> <p><i>1. w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami</i></p>	<p>8. Przed opuszczeniem danego pola oczyścić z przylegającej gleby, na jego skraju, narzędzia, maszyny rolnicze, koła pojazdów, obuwie, itp.</p> <p>9. Celowe jest niszczenie odpadów powstałych w trakcie czynności pielęgnacyjnych przez spalenie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów.</p> <p>10. Przeprowadzić dezynfekcję miejsc przeznaczonych do składowania ziemniaków, środków transportu ziemniaków, urządzeń przeznaczonych do sortowania i przerobu ziemniaków, w sposób uniemożliwiający rozprzestrzenianie się <i>G. pallida</i> i <i>G. rostochiensis</i>, np. przy użyciu pary wodnej o minimalnej temperaturze 82o C przez 5 minut lub zarejestrowanych środków do dezynfekcji chemicznej – zabiegi te najlepiej wykonywać każdorazowo po ich użyciu/wykorzystaniu pomiędzy różnymi partiami ziemniaka, bezwzględnie pomiędzy polami.</p> <p>11. Wykorzystywać do przechowywania ziemniaków opakowania nowe lub poddane dezynfekcji .</p> <p>12. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofagów należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).</p>
--	---

Agrofagi kwarantannowe		Meloidogyne chitwoodi (guzak amerykański); Meloidogyne fallax (guzak holenderski)
Rośliny żywicielskie		Rośliny jedno- i dwuliścienne, wliczając w to ziemniak (<i>Solanum tuberosum</i>), pomidor (<i>Solanum lycopersicum</i>), warzywa korzeniowe: marchew (<i>Daucus carota</i>) i skorzonę (<i>Scorzonera hispanica</i>); burak cukrowy (<i>Beta vulgaris var. saccharifera</i>), fasolę (<i>Phaseolus vulgaris</i>), lucernę (<i>Medicago sativa</i>), kukurydzę (<i>Zea mays</i>), zboża: owies (<i>Avena sativa</i>), pszenicę (<i>Triticum aestivum</i>) i żyto (<i>Hordeum vulgare</i>), trawy (Poaceae) i różne gatunki roślin ozdobnych oraz dziko rosnących;
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju ani nie przechwytywane w materiale z importu; występują w USA, Meksyku, Chile, Mozambiku, RPA, Australii, Nowa Zelandii, a spośród krajów europejskich w Belgii, Holandii, Francji, Niemczech, Portugalii, Rumunii, Szwecji, Turcja i Wielka Brytania; mogą być przeniesione z roślinami do sadzenia, bulwami ziemniaka, korzeniami spichrzowymi warzyw korzeniowych oraz glebą;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy porażenia	<p>na roślinach: na nadziemnych częściach roślin często nie widać żadnych objawów porażenia przez guzaki; przy licznych występowaniu szkodników może nastąpić stopniowa utrata turgoru przez rośliny i w konsekwencji ich więdnienie i zamieranie; na porażonych korzeniach często znajdują się wyrośla o średnicy zazwyczaj kilku milimetrów, z których zwykle nie wyrastają korzenie boczne; na korzeniach spichrzowych warzyw korzeniowych, np. marchwi spotyka się większe, poprzecznie ułożone wyrośla, długości wynoszące 2-3 cm i szerokości kilku milimetrów;</p> <p>na bulwach ziemniaka w przechowalni: nie zawsze są obserwowane zewnętrzne objawy porażenia; jeśli objawy porażenia występują, to zazwyczaj mają postać niewielkich, płaskich wyrosła na</p>

		<p>powierzchni bulw średnicy zazwyczaj kilku milimetrów; niezależnie od objawów porażenia zewnętrznego tuż pod skórą porażonej bulwy widać małe (ok. 1 mm średnicy), brązowe, nekrotyczne plamki w miejscach występowania samic nicieni; na przekroju poprzecznym bardzo silnie porażonych bulw ziemniaka mogą znajdować się nekrozy w formie pierścienia;</p> <p>na korzeniach spichrzowych warzyw korzeniowych w przechowalniach – objawy opisane w przypadku roślin;</p>
	terminy kontroli objawów	<p>na roślinach: sezon wegetacji;</p> <p>w przechowalniach ziemniaków, warzyw korzeniowych, itp.: cały rok,</p>
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		<p>w uprawach roślin, punktach obrotu materiałem szkółkarskim: materiał szkółkarski oraz rośliny nie przeznaczone do sadzenia, podziemne części roślin - sezon wegetacji;</p> <p>w przechowalniach : sadzeniaki (głównie na jesieni) ; ziemniaki konsumpcyjne i przemysłowe (cały rok); korzenie spichrzowe warzyw korzeniowych (cały rok);</p>

Fotografie objawów

Bulwy ziemniaka porażone przez guzaka amerykańskiego (po lewej) i guzaka holenderskiego (po prawej);
dzięki uprzejmości Tomasza Konefała, Centralne Laboratorium GIORiN

	 <p>Plamki w miejscach wystąpienia samic guzaka holenderskiego w mięszu bulwy ziemniaka (po lewej) i korzeń spichrzowy marchwi porażony przez guzaka amerykańskiego (po prawej); dzięki uprzejmości Tomasza Konefała, Centralne Laboratorium GIORiN</p>
<p>Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofagów</p> <p>Uwaga</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosować do sadzenia sadzeniaki ziemniaka i rośliny do sadzenia z innych gatunków żywicielskich zaopatrzone w paszport roślin. 2. W przypadku sprowadzania roślin z gatunków żywicielskich pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia szkodników (USA, Meksyk, Chile, Mozambik, RPA, Australia, Nowa Zelandia, a spośród krajów europejskich Belgia, Holandia, Francja, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Szwecja, Turcja i Wielka Brytania) oraz z innych rejonów kraju, korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin żywicielskich (zwłaszcza w szklarniach)i, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofagów.

<p>przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</p> <ul style="list-style-type: none"> • w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Stosować w uprawach właściwy płodozmian z uprawą roślin nieżywnościowych nicieni; o ile jest to możliwe - w połączeniu z ugorowaniem gleby. 4. Niszczyć łęty ziemniaczane i odpady po uprawie innych roślin żywnościowych, takie jak korzenie i gleba (np. przez kompostowanie, parowanie, itp.) oraz zwalczać samosiewy ziemniaka i innych roślin żywnościowych. 5. Oddzielnie składować ziemniaki, warzywa korzeniowe, cebule roślin ozdobnych, rośliny do sadzenia itp., z różnych partii lub wyprodukowane na różnych polach. 6. Przed opuszczeniem danego pola oczyścić z przylegającej gleby, na jego skraju, narzędzia, maszyny rolnicze, koła pojazdów, obuwie, itp. 7. Celowe jest niszczenie odpadów powstałych w trakcie czynności pielęgnacyjnych przez spalenie. 8. Przeprowadzić dezynfekcję miejsc przeznaczonych do składowania ziemniaków, środków transportu ziemniaków, urządzeń przeznaczonych do sortowania i przerobu ziemniaków, w sposób uniemożliwiający rozprzestrzenianie się <i>M. chitwoodi</i> i <i>M. fallax</i>, np. przy użyciu pary wodnej o minimalnej temperaturze 82°C przez 5 minut lub zarejestrowanych środków do dezynfekcji chemicznej. 9. Wykorzystywać do przechowywania ziemniaków, warzyw korzeniowych, itp. opakowania nowe lub poddane dezynfekcji. 10. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofagów należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
---	--

F. WIRUSY, WIROIDY I FITOPLAZMY

Agrofag kwarantanny		Fitoplazma żółtaczki winorośli typu Flavescence dorée (ang. Grapevine flavescence dorée phytoplasma)
Rośliny żywicielskie		winorośl (<i>Vitis</i> spp.), zwłaszcza winorośl właściwa (<i>Vitis vinifera</i>) i winorośl wonna (<i>V. riparia</i>);
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywana dotychczas na roślinach rosnących w kraju ani nie przechwytywana w materiale z importu; występuje w Austrii, Chorwacji, Czechach, Czarnogórze, Francji, Niemczech, Portugalii, Rumunii, Serbii, Słowacji, Słowenii, Szwajcarii, na Węgrzech i we Włoszech; może być przeniesiony na roślinach do sadzenia winorośli;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – ze względu na warunki klimatyczne i obecność roślin żywicielskich;
Lustracje wizualne	objawy porażenia	na roślinach: przy wczesnej infekcji, ze względu na zahamowanie zdrewnienia, pędy stają się cienkie, zwisają, jakby były z gumy, pojawiają się na nich nekrozy oczek, a zimą czernieją i zamierają, podczas gdy przy późnej infekcji zdrewnienie pędów także zostaje ograniczone, a pędy czernieją, lecz przeżywają, chociaż wiosną wykazują słaby wzrost; ponadto ma miejsce zwijanie się brzegów liści ku dołowi oraz ich przebarwienie: u odmian produkujących białe owoce – na żółto, a u roślin produkujących czerwone owoce - na czerwono, oraz nekrotyzacja i zasychanie środkowej części porażonych liści, które mogą być odrywane przez wiatr; obserwuje się też zasychanie i opadanie kwiatostanów, co ogranicza zawiązywanie się owoców, a przy późnej infekcji owoce brązowieją i zasychają oraz opadają przy niewielkim potrąceniu; na roślinach mogą znajdować się wektory owadzie, pluskwiaki z rodziny skoczkwatych (Hemiptera, Cicadellidae), z gatunku <i>Scaphoideus titanus</i> , o ciele wydłużonym, owalnym, barwy brązowej, z paskowaną głową, długości 5-6 mm;

	terminy kontroli objawów	na roślinach: sezon wegetacji;
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		w uprawach roślin, punktach obrotu materiałem szkółkarskim: materiał szkółkarski, zrazy, gałęzie z liśćmi, wektory owadzie – sezon wegetacji;
Fotografie objawów porażenia		<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> </div> <p>Objawy spowodowane przez <i>Grapevine flavescence dorée phytoplasma</i> na winorośli: żółknięcie liści wzdłuż nerwów oraz nekrozy blaszki liściowej (po lewej); oraz żółknięcie i zwijanie się liści (po prawej); dzięki uprzejmości Biologishe Bundesanstalt, Niemcy, https://gd.eppo.int/taxon/PHY64/photos (po lewej) i Dr. Federico Bondaz, Plant Protection Unit of Val d'Aosta region (Włochy), https://gd.eppo.int/taxon/PHY64/photos (po prawej).</p>

Objawy spowodowane przez *Grapevine flavescence dorée phytoplasma* na winorośli: zwijanie się blaszki liściowej i czerwienienie liści (po lewe) oraz brązowienie, zasychanie i obumieranie owoców (po prawej); dzięki uprzejmości Dr. Federico Bondaz, Plant Protection Unit of Val d'Aosta region (Włochy), <https://gd.eppo.int/taxon/PHYP64/photos> (po lewej) oraz Biologische Bundesanstalt, Niemcy, <https://gd.eppo.int/taxon/PHYP64/photos> (po prawej)

Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać

1. Stosować do sadzenia i szczepienia materiał roślinny winorośli zaopatrzony w paszport roślin..
2. W przypadku sprowadzania roślin z gatunków żywicielskich pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia szkodników (Austria, Chorwacja, Czarnogóra, Czechy, Francja, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Serbia, Słowacja, Słowenia,

<p>występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga</p> <p><i>Uwaga:</i></p> <p><i>realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>• w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami</i> 	<p>Szwajcaria, Węgry i Włochy) korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin żywicielskich (zwłaszcza w szklarniach)i, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażanie podłoża. 4. Po przycince gałęzi roślin gatunków żywicielskich celowym byłoby niszczenie gałęzi i innych odpadów powstałych w trakcie tych czynności przez spalenie. Dezynfekować sprzęt stosowany do przycinki drzew oraz środki transportu wykorzystywane do transportu gałęzi i odpadów 5. W uprawach, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. celowym byłoby usuwanie i niszczenie obumierających roślin z gatunków żywicielskich przez spalenie. 6. Powstałe po zabiegach pielęgnacyjnych rany zabezpieczyć maścią ogrodniczą najlepiej z dodatkiem środków grzybobójczych. 7. Regularnie prowadzić lustracje w uprawach winorośli, ogrodach, punktach obrotu materiałem szkółkarskim itp. na obecność pluskwiaków z rodziny skoczkatych, wektorów fitoplazmy, np. z użyciem czerpaka entomologicznego. W koniecznych przypadkach przeprowadzić zabiegi zwalczania tych owadów przy użyciu insektycydów zarejestrowanych do ich zwalczania. 8. Regularnie prowadzić lustracje drzew z gatunków żywicielskich w uprawach winorośli, ogrodach, punktach obrotu materiałem szkółkarskim itp. na obecność objawów wywołanych przez <i>Grapevine flavescence dorée phytoplasma</i>. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
---	--

Agrofag kwarantanny		Wirus kędzierzawki liści pomidora z New Delhi (ang. Tomato leaf curl New Delhi virus)
Rośliny żywicielskie		rośliny z rodziny psiankowatych (<i>Solanaceae</i>), w tym oberżyna (<i>Solanum melongena</i>), papryka (<i>Capsicum annuum</i>), pomidor (<i>Solanum lycopersicum</i>) i ziemniak (<i>Solanum tuberosum</i>) oraz rośliny z rodziny dyniowatych (<i>Cucurbitaceae</i>), w tym arbuz (<i>Citrullus lanatus</i>), beninkaza szorstka (<i>Benincasa hispida</i>), cukinia (<i>Cucurbita pepo</i> var. <i>giromontiina</i>), dynia piżmowa (<i>Cucurbita moschata</i>), dynia zwyczajna (<i>Cucurbita pepo</i>), melon (<i>Cucumis melo</i>), ogórek melonowy (<i>Cucumis melo</i> var. <i>flexuosus</i>), ogórek (<i>Cucumis sativus</i>), przepękla ogórkowatą (<i>Momordica charantia</i>), tykwa pospolita (<i>Lagenaria siceraria</i>) oraz trukwa (<i>Luffa cylindrica</i>), a ponadto rośliny uprawne i dziko rosnące z innych rodzin, w tym bawełna (<i>Gossypium hirsutum</i>), hibiskus (<i>Hibiscus cannabinus</i>) i soja (<i>Glycine max</i>)
Wykrycia w Polsce (często/sporadycznie/nie wykrywane)		nie wykrywane dotychczas na roślinach rosnących w kraju ani nie przechwytywany w materiale z importu; występuje w Afryce (Algieria, Maroko, Tunezja, Seszele), Azji (Iran, Indie, Bangladesz, Azja Południowo-Wschodnia) i Europie (Grecja, Hiszpania, Portugalia, i Włochy; może być przeniesiony na roślinach do sadzenia gatunków żywicielskich;
Czy jest możliwość zadomowienia w Polsce (TAK/NIE)		TAK – zwłaszcza w uprawach pod osłonami z uwagi na obecność roślin żywicielskich; możliwość zadomowienia się w uprawach gruntowych jest znacznie mniejsza z uwagi na warunki klimatyczne
Lustracje wizualne	objawy porażenia	na roślinach: żółte mozaiki, zwijanie się i deformacja liści, uwypuklenie i przejaśnienie nerwów liści, karłowatość roślin, a w przypadku pomidorów znaczna redukcja plonowania. ponadto na roślinach z rodziny dyniowatych obserwuje się chropowatość oraz podłużne spękania owoców; występowanie po na spodniej stronie liścia widoczne są stadia przedimaginalne i osobniki

		dorośle wektora wirusa – mączlika ostroskrzydłego (<i>Bemisia tabaci</i>); szczególnie istotne przy identyfikacji są puparia, które są osiadłe, spłaszczone, kształtu owalnego, długości 0,7 mm; na liściu pokrytym włoskami puparium po stronie grzbietowym wytwarza od 2 do 8 długich szczecin woskowych, a na liściu gładkim nie wytwarza takich szczecin: po wyjściu owada dorosłego na roślinie pozostaje egzuwium puparium; osobniki dorosłe długości ok. 1 mm, zaopatrzone w dwie pary skrzydeł; ciało i skrzydła pokryte woskową wydzieliną barwy od białej do jasnożółtej; podobnie jak w przypadku innych mączlików, po potrząśnięciu rośliną owady dorosłe szybko podrywają się do lotu, a następnie opadają na powierzchnię liścia;
	terminy kontroli objawów	na roślinach; sezon wegetacji,
Pobieranie prób (termin, materiał do prób)		w uprawach roślin, zwłaszcza pod osłonami: sadzonki, pędy z liśćmi – sezon wegetacji

Fotografie objawów porażenia

Objawy porażenia przez *Tomato leaf curl New Delhi virus* na liściach (po lewej) i owocach (w środku) cukinii oraz liściach ogórka (po prawej); dzięki uprzejmości Dr. Agr. Raffaele Giurato, Włochy, <https://gd.eppo.int/taxon/TOLCND/photos>

<p>Dobre praktyki, środki i inne działania podejmowane, aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się agrofaga</p> <p>Uwaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>realizacja części wskazanych działań powinna odbywać się z przestrzeganiem także innych stosownych przepisów prawnych (np. przepisów ppoż podczas spalania, czy przepisów dot. odpadów),</i> • <i>w przypadku wykrycia agrofaga regulowanego przepisami w zakresie zdrowia roślin, PIORiN określa środki zwalczające i zapobiegające jego rozprzestrzenianiu się, zgodnie z przepisami</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosować do sadzenia rośliny z gatunków żywicielskich wirusa zaopatrzone w paszport roślin. 2. W przypadku sprowadzania roślin z gatunków żywicielskich pochodzących z państw/obszarów o dużym zagrożeniu wystąpienia wirusa w Afryce (Algieria, Maroko, Tunezja, Seszele), Azji (Iran, Indie, Bangladesz, Azja Południowo-Wschodnia) i Europie (Grecja, Hiszpania, Portugalia, i Włochy) korzystnie jest uprawiać je w izolacji od innych roślin żywicielskich (zwłaszcza w szklarniach)i, a procesy pielęgnacyjne/uprawowe wykonywać odrębnie od pozostałych roślin (np. w ostatniej kolejności, z zastosowaniem zasad higieny). Warunki izolacji w poszczególnych miejscach produkcji powinny być dostosowane do systemów uprawy, tak aby zapobiegać ewentualnemu rozprzestrzenianiu się agrofaga. 3. W przypadku uprawy roślin w pojemnikach, przed rozpoczęciem uprawy przeprowadzić dezynfekcję pojemników i odkażanie podłoża. 4. Regularnie prowadzić lustracje roślin gatunków żywicielskich w uprawach pod osłonami na obecność mączlika ostroskrzydłego. W koniecznych przypadkach przeprowadzić zabiegi zwalczania tych owadów przy użyciu insektycydów zarejestrowanych do ich zwalczania. Usuwać i niszczyć, najlepiej przez spalanie, obumierające rośliny i odpady. 5. Regularnie prowadzić lustracje roślin z gatunków żywicielskich w uprawach, zwłaszcza pod osłonami, punktach obrotu materiałem roślinnym, itp. na obecność objawów wywołanych przez <i>Tomato leaf curl New Delhi virus</i>. W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN).
--	---